ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 132 (12036)
1969 оной
июниин 8,
воскресени

Сэн 2 мүнгэн

...эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

БУРЯАДАЙ АССР-эй ДОЛООДОХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТАБАДАХИ СЕССИИН НЭЭГДЭХЭ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй долоодохи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сесси Соведүүдэй нэгэдэхи байшангай конференц-зал соо 1969 оной июниин 10-най үглөөнэй 10 часта нээгдэхэ.

Сессидэ хабаадахаяа ерэһэн депутадуудые бүридхэлдэ абалга Соведүүдэй нэгэдэхи байшангай дүрбэдэхи дабхарай № 409 таһалгада үглөөнэй 9 часһаа үдэшын 7 час болотор үргэлжэлхэ.

Телефонууд: 56—08, 26—20, 41—20.

...ММУНИС БА ХҮДЭЛМЭРИШЭНЭЙ ПАРТИНУУДАЙ УЛАСХООРОНДЫН ЗҮБЛӨӨН

...нис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорон... Москвада Кремлиин Ехэ ордон соо июниин 6... ...рээ үргэлжэлүүлээ. Зүбшэхэ зүйлэй нэгэдэхи ...өөнэй шатада империализмда эсэргүүсэн тэмсэ...нууд, коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай, ...мда эсэргүү бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэл тухай асуу... хэлсэгдэнэ. Үглөөнэй заседани дээрэ Урда-Аф... ...мунис партиин түрүүлэгшэ нүхэр Дж. Маркс ...эр һуугаа. Тус зүблөөн дээрэ Парагвайн Комму... ...ин ЦК-гай политкомиссиин ба секретариадай гэ... ...р К. Масиэль, Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэ... ...н ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр В. Гомулка, ... коммунис партиин Генеральна секретарь нүхэр ... Кипрэй Ажалшан арадай прогрессивнэ партиин ... секретарь нүхэр Э. Папаиоанну үгэ хэлэһэн

...нуудые үнгэргэхэ гурим тухай Румыниин Ком... ...иин ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Н. Ча... ...э хэлээ.

... заседани дээрэ Австриин Коммунис партиин тү... ...үхэр Ф. Мури түрүүлэгшээр һуугаа. Австралиин ...артиин национальна секретарь нүхэр Л. Ааронз, ... Коммунис партиин Генеральна секретарь нүхэр ... Сальвадорой Коммунис партиин ЦК-гай Гене... ...ретарь нүхэр С. К. Карпио үгэ хэлэһэн байна.

• • •

...н империализмда эсэргүүсэн Латиин Америкын ...хэдэг тэмсэл тухай **Венесуэлын Коммунис пар... ...ьна секретарь нүхэр Х. Фариа** энэ оной июниин ...ани дээрэ үгэ хэлэхэдээ хөөрөө. Тусхайлбал тэрэ ...э: Рокфеллер Лимэдэшье, Ла-Пасташье хүрэжэ ...Мүн Каракаста ошожо шадаагүй байха юм. Энэ ...э болооб гэхэдэ, тэрэнэй аяншалгые таһалдуулха ... Латиин Америкын арадууд нэгэдэмэл ябуулга ...шерэй өөрынь урагшагүйдэлгэ Латиин Америкэдэ ...бэелүүлдэг дээрмэдэлгын политикын урагшагүй... ...лэ харуулна. Энэ түбиин арадууд бэеэ даанхай ...рхэ сүлөөгэй түлөө ехэ дэбжэлтэтэйгээр тэмсэжэ

...усадхагдаһан тухай дайсад нэгэтэ бэшэ соносхо... ... Гэбэшье үнэндөө манай партн илагдашагүй бай... ...эхэдэ, тэрэ арад зонтой нягта холбоотой гээд ...ариа тэмдэглэһэн байна. Хүдэлмэришэн ангида ...э шангадхахын, манай нүхэдые марксистско-ле... ...р хүмүүжүүлхын, пролетарска интернационализ... ...нуудые бэелүүлхын, ангиин тэмсэл шангадхахын ...нэр гол оролдолго гаргадаг байнабди. Эдэ бүгэдэ ...да эсэргүүсэн, нютагай баяшуулай холбоондо ... национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө шууд ... хэхэ үндэһэ һуури боложо үгэнэ.

...аралгата хашалта хэһээлтэнүүдэй боложо бай... ...үндэ жэлнүүдтэ талархалгаяа мэдүүлдэг бай... ...өө аха дүү партинуудта үгэ хэлэгшэ гүнзэгы ...и хүргөө. Пролетарска һанал нэгэдэлгын удха ...дэнэр, Венесуэлын коммунистнууд, үнэхөөрөөл ...эгээрнь сэгнэжэ шадаһан байнабди гээд тэрэ ...на. Бүхы дэлхэй дээрэ империализмда эсэргүү... ... байһан хүсэнүүдэй бултанайнь нэгэдэмэл ябуул... ... үргэнөөр эмхидхэхын түлөө Венесуэлын комму... ...ууд сэхээр ябуулга хэнэ. Коммунис ба хүдэлмэ... ...тинуудай үгэеэ эгээн лэ ехээр ойлголсодог болохо ...ы марксистнууд-ленинецүүдэй хамтын зорилго... ...дхэлгэдэ манай партн өөрынгөө туһа нэмэрине ...элэн байна.

... Коммунис хүдэлөөнэй зэргэдэ соёл сурталай ...ескэ алгасалдаанай гарадаг тушаа КПВ-гэй ЦК ...оороол гэмшэнэ. Зүгөөр бидэнэр уруу духа бо... ... хүнүүд бэшэбди. Манай һанамжаар, хамтаараа ... боломжо ёһотойл коммунистнууд оложо ходо... ... байна. Манай арсалдаае империализмын өөһэ... ... туһада хэрэглэдэг байһан горитой ба бодото ...тай бидэнэр ушардаг байнабди. Энээн лэ тухай ... һанаагаа зобонобди, мүн лэ энэ бусад оронууд... ...аха дүүнэрэй һанаа зобоодог гэжэ мэдээжэ байна ...данги оронуудай бэеэ даанхай байдалай түлөө. ...р богоолшологдоһон арадуудай эрхэ сүлөөгэй ...эй замые тодорхойлхо хэрэгтэмнай мүнөөдэр ...элдөөн туһалха гэжэ бидэнэр этигэнэбди.

...-ленинизмдэ үндэһэлэн тэгшэ эрхэтэй байха ... хүндэлэлсэхэ гол ёһонуудта үндэһэлэн бүхы ...удай хани барисаае, һанал нэгэдэлгые дэмжэхэ ... интернациональна хараа шугамые КПВ-гэй ЦК Уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй бүхы от... ...ам бүри ехэ нягта жагсаалтай байхын түлөө ...гүйгөөр тэмсэхэ шухала гэжэ тоолоно.

... түгэсхэлдэ нүхэр Х. Фариа бүхы делегацинуу... ...аа, халуунаар, хүндэтэйгөөр угтаһанайнь тү... ...й хүдэлмэриин амжалтатай байха арга боломжо олгоһонойнь түлөө Советскэ Союзай Коммунис партида, тэрэнэй Центральна Комитедтэ баясхалан хүргөө.

Финляндиин Коммунис партиин түрүүлэгшэ нүхэр А. Сааринен нигэжэ хэлээ: «Коммунис партинуудай харилсаа холбооe манай партн хододоо үндэрөөр сэгнэдэг байһан юм. Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай зүблөө зарлаха шухала байһые бидэнэр удаан сагай турша соо онсолон тэмдэглэдэг байгаабди. Уласхоорондын оршон байдалые, эб найрамдалай, эрхэ сүлөөгэй ба арадуудай бэеэ даанхай байдалай түлөө, демократиин, социализмын түлөө тэмсэхэ манай хамтын зорилгонуудые сугтаа шэнжэлхэ, сэгнэхэ угаа шухала болоод байһан дээрэһээ зүблөө зарлалга илангаяа шухала болоно гэжэ бидэнэр һанамжалнабди. Зүблөөн ба тэрээндэ бэлдэлгэ марксистско-ленинскэ партинуудай ехэ ба олон янзын дүй дүршэлые хамтынгаа аша туһада сэхэ хэрэглэхэ арга мааналта олгоно».

Коммунис хүдэлөөнэй тохёолдоһон байдалда тогтоходоо, нүхэр А. Сааринен тусхайлбал, нигэжэ тэмдэглээ: «Коммунис партинууд угаа ондо ондоонууд эрхэ байдалда ябуулга хэнэ, тэдэнэй тэмсэл түүхэтэ элдэб олон заншалнуудтай, олон шухала зорилгонууд ба ойрын уг зорилгонуудынь ондо ондоонууд. Энэ хадаа оршон байдалай онсо өөрэ байлгатай тус тус оронуудай олонинтын хүгжэлтын хэмжээнэй ондо ондоонууд байлгатай холбоотой. Тиихэтэй хамта мүнөөнэй оршон байдалда коммунис партинуудые нэгэдүүлдэг юумэнүүдынь һураггүй олон гэжэ манай партн онсолон тэмдэглэнэ. Империализмда эсэргүү, тэрэнэй аюултай ээрхэг түримхэй политикада эсэргүү тэмсэлдэ хүсэнүүдээ хамтадхан зорюулхаһаа шухала зорилго мүнөө байхагүй. США-гай ба союзнигуудайнь Вьетнамда хэдэн жэлэй турша соо хэжэ байһан дайн байлдаан ээрхэг түримхэй ябуулга эгээн лэ элитэ, бүдүүлигээр гаргалгын жэшээ боложо үгэнэ. Вьетнам арадай хэрэгүүдээ, өөһэдөө шиидхэхэ бүрин эрхыень мэдэрхыень империалистнуудые баадхаха шухала».

Үгэ хэлэгшэ саашань нигэжэ мэдүүлээ: «Гол документын проект манай партиин бодомжонуудта тааралдана гэжэ манай партиин Центральна Комитет тоолоно. Бэлэдхэл хэхэ комиссиин һүүлшын сесси дээрэ нэмэлтэнүүдэй оруулагдаһанай һүүлээр энэ проект бүри һайжараа, зарим хубинуудта бүри тодо ба эли болоо гэжэ бидэнэр һанаха байнабди, мүнөөнэйнгөө найруулгаар проект тус зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэлгэ хэхэ һайн үндэһэ һуури боложо үгэнэ гээд манай делегаци тоолоно».

Империализмда эсэргүү тэмсэлэй шухалын шухала зорилгонуудай гол документын проект соо найруулагдаһан тушаа тогтоходоо, Европодо аюулгүйн байдал хамтаараа сахиха эмхи байгуулхын түлөө, нийтын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байхын түлөө тэмсэлэй удха шанарые А. Сааринен тусгаар онсолон тэмдэглэһэн байна. Энээнтэй дашарамдуулан, Финляндиин ба Советскэ Союзай хоорондохи хани харилсаа хүгжөөхын түлөө КПФ-гэй хэдэг тэмсэлые нүхэр А. Сааринен тэмдэглээ. «Манай ороной гадаадын политикын гол удхань гэхэдэ, бэе бэедээ этигэлсэлгэдэ үндэһэлэн, Советскэ Союзтай байгуулагдаһан һайн харилсаан болоно гээд тэрэ хэлээ. Энээнэй үндэһэ һууринь хани барисаан, харилсаа холбоон ба харилсан туһалалсалга тухай үшөө 1948 ондо баталагдаһан договор болоно. Тэрэ жэлдэ компарти правительствын составта анха түрүүн ороһон юм. Энэ договорой шиидхэхы удха шанартай байһые манай арадай диилэнхи олонхинь үндэрөөр сэгнэдэг. Ушарынь хадаа Финлянди СССР хоёрой хоорондохи хани ёһоной харилсаануудай хүгжэлтэ шухала аша туһада мнай тааралдана гэжэ тэдэнэр үнэншэн этигэнэ».

Ливанай Коммунис партиин делегацние толгойлогшо үгынгөө эхиндэ нигэжэ мэдүүлээ. Уласхоорондын зүблөөе зарлаһан баримташье дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй зэргые нэгэдүүлхэ хэрэгүүдтэ шухала туйлалта боложо үгэнэ. Зүблөөндэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри олон шухала асуудалнуудаар үгэеэ ойлголсохо арга олгоо. Гансахан энэшье ушар аха дүү партинуудай олон талын холбоо барисаа байгуулха шухала байһан тушаа эли тодоор гэршэлжэ үгэнэ. Зүблөө зарлалга коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлые һуларуулхабди гэжэ ехээр найдажа байһан ангиин дайсадай һанаашалгануудта сохилто боложо үгэнэ.

Дэлхэй дээрэхи хүсэнүүдэй мүнөөнэй тэнсүүри, империализмын арга боломжонуудтахи асуудалнуудта тогтоходоо, үгэ хэлэгшэ нигэжэ заагаа. Империализмын ээрхэг түримхэй байлгадань улам түгэлдэр боложо байһан социальна хүсэнүүд зүрюугээр табигдана. Эдэ хүсэнүүд элсүүлэн эмхидхэгдээд, нэгэдээд байхадаа, империализмын амыень таталжа шадаха байна.

Империализмын ээрхэг түримхэй байлгань тусхайлбал нютаг нютагуудта дайн байлдаа һүжэрөөлгэһөө харагдана. Иимэ дайн Вьетнамда боложо байна, дүтын зүүн-зүгтэ болоо, боложо байһааршье. Бүхы дэлхэй дээрэхи социализмын ба сүлөөрэлгын хүсэнүүдтэ халдан оролгонууд боложол байдаг. Иимэ ээрхэг түримхэй байлгын үндэһэ һууринь гэхэдэ, дэлхэйн революционно хүгжэлтын болохо тудам, саг зуурын бэрхэшээлнүүдэй, урагшагүйдэлгэнүүдэй тохёолдобошье урагшаа дабшадаг революционно хүсэнүүдэй добтолго хэхэ тудам капитализмын юрэнхы кризис улам гүнзэгырүүлнэ гээд тэрэ хэлээ.

Гэбэшье империализмын ээрхэг түримхэй байлгатай манай үе сагай революционно хүсэнүүд: Советскэ Союз, бусад социалис гүрэнүүд, капиталис оронуудтахи хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн эрид шанга тэмсэл хэнэ гээд үгэ хэлэгшэ саашань зааһан байна.

Дэлхэйн революционно хүдэлөөнэй гол сохилтын хүсэн болохгшо социалис оронуудай нэгэдэлые бэхижүүлхэ гээшэ манай хүдэлөөнэй үмэнэ табигдажа байһан түрүүшын ээлжээнэй зорилго болоно.

Түрүү үзэл баримталдаг засаг түрэнүүдтэй араб оронуудай хүгжэлтэ, Суданда май һара соо болоһон революци тухай, социальна шэнэ удхатай национально-сүлөөрэлтын хүдэлөөнэй мүнөөнэй шатын шэнжые харуулһан жэшээнүүд тухай тогтожо хэлэхэдээ, империализмын ээрхэг түримхэй байлгын араб газар нютагуудта элитээр, бүдүүлигээр харагдадаг байһые үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Ээрхэг түримхэй ябуулга хэхэдээ Израилиие хэрэглэлгэ империалистнуудта угаа таарамжатай. Юуб гэхэдэ, ээрхэг түримхэй ябуулгын түлөө тэдэнэй харюусалгатай байһан баримтые далдалха, энэ ээрхэг түримхэй ябуулгые ямаршьеб расова тулалдаан гэжэ харуулха нэгэ талаһаа сүлөөрэлгын ба социализмын хүсэнүүдэй, нүгөө талаһаа империализмын хүсэнүүдэй ба тэрэнэй агентурын хоорондо боложо байһан бүхэдэлхэйн тэмсэлэй хуби болоһон энэ ээрхэг түримхэй ябуулгын бодото удхыень нюуха арга олгоно гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглэһэн байна. Ээрхэг түримхэй ябуулга хэжэ, эзэмдэһэн газарнуудһаа гарахаһаа Америкын империализмаар дэмжэгдэдэг Израилиин арсаһаниинь юун тухай гэршэлжэ үгэнэб гэхэдэ, араб газарнуудай зарим хубиие Израиляар эсэслэн эзэлүүлжэ, өөһэдынгөө түсэбүүдые бэелүүлхые, тиигэжэ түрүү үзэл баримталдаг араб оронуудые һуларуулхые США эрмэлзэнэ.

Эдэ түсэбүүдые бэелүүлгээр Ливанай хархис этэгээдүүдэй ба американ империалистнуудай хоорондо үгэсэлгын бии байһые заахадаа, үгэ хэлэгшэ нигэжэ онсолон тэмдэглээ. Ливанай Компарти Израилиин ээрхэг түримхэй ябуулгын хойшолонтуудые усадхаха тухай Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэриие бэелүүлхэ оролдолго гаргана, хуби заяагаа өөһэдөө шиидхэхэ талаар Палестин арадай эрхые хүсэдөөр мэдэржэ байһан тухайгаа мэдүүлнэ. Палестин арадай тэмсэлдэ шууд сэхээр талархана. Энэ тэмсэлынь элдэб түхэл маягтайгаар таһалгаряагүй хүгжэжэ байдаг».

Араб сүлөөрэлгын хүдэлөөн дотор үзэгдэдэг авантюрис шэглэлые Ливанай делегацние толгойлогшо хурсаар шүүмжэлээ. Энэ шэглэл сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ, түрүү үзэл баримталдаг засаг түрэнүүдтэ горитой түбэг татажа болохо байна бшуу.

Дэлхэйн революционно хүдэлөөнэй нэгэдэл, империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэл бэхижүүлхые тэрэ үгынгөө түгэсхэлдэ уряалаа. Энэ агууехэ зорилго дүүргэлгэдэ туһалха байһан туладань гол документые зүбшөөжэ байһан тухайгаа үгэ хэлэгшэд мэдүүлээ.

Гаитиин коммунистнуудай нэгэдэмэл партиин түлөөлэгшэ нүхэр Ж. Дорсилье үгэ хэлэжэ, Дювалье гэгшын зонхилхы засаг түрэдэ эсэргүүтээр Гаитиин патриодуудай хэжэ байһан тэмсэлтэй һаналаа нэгэдэнги байһанайнь түлөө Зүблөөндэ хабаадагшадта, бүхы коммунистнуудта баяр хүргөө. «Бэлэдхэлэй комиссиин һүүлшын сессиин хандалга, тэрээндэ харюу болгон олон ондоо оронуудай коммунистнуудай хэһэн бодото алхамууд болбол уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй һүр хүсэтэй байһаниие, бүхы дэлхэйн нийтын һанал бодолдо тэрэнэй туйлай ехэ нүлөө үзүүлжэ байһаниие үшөө дахин гэршэлжэ үгэнэ»,— гээд тэрэ мэдүүлээ.

Саашань нүхэр Дорсилье Гаитиин коммунистнуудай тэмсэжэ байһан оршон байдал тухай хөөрэнэ. Гаитида хэдэн һарын туршада алалга хюдалга үргэлжэлһөөр. Фашис диктатура олониитын революционно хүдэлөөе дараха гэжэ һэдэнэ. Коммунистнуудтай барисаатай гэжэ заахан лэ һэжэглээ һаа, элдэб социальна байдалтай хүнүүдые түрмэ руу шэдэнэ. Коммунистнуудай түрэлхидые арестовалжа, барьяанда байлгана. Хүдөө тосхонуудта коммунизмтай тэмсэхэ гэһэн шалтаг доро тонтон-макудууд—Дювальегэй сагдаанар,— хүн зониие олоор алана, гэр байра галдана. Мүнөөнэй хуулита бэшэ правительствын ябуулжа байһан үгырүүлхэ, һүрдэн айлгаха политикада эсэргүүсэдэг ажалшадай тэмсэлые тэдэнэр буу зэбсэгээр дараха гэжэ найдана. Энэ правительство Америкын империализмын дэмжэлгээр лэ засагаа барижа байнхай.

Зэбсэгтэ тэмсэл хэхыень Гаитиин коммунистнуудай нэгэдэмэл парти олониитые уряалаа. Ороной хойто зүгтэ мүлжэлгын, үтырэлгын, гэмтэ ябуулгын гуримые унагаахын түлөө хүдэлмэришэд болон тарияашад, бүхы патриодууд буу зэбсэг гартаа бариад, тэмсэжэ байна.

Хархис гуримай, тэрэниие дэмжэжэ байһан Америкын империалистнуудай эсэргүүсэлтые бута сохихо байһандаа Гаитиин коммунистнууд, ажалша арад этигэнэ.

Арадта харша байгуулалтаһаа ороноо сүлөөлхын түлөө тэмсэл дэлгэрүүлхэ зууураа, Гаитиин коммунистнууд бүхы дэлхэйн коммунистнуудай, пролетариадай уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгэдэ ехэ удха шанар үгэдэг байна. Тэдэнэр энэ нэгэдэлые революциингаа илалтын эшэ үндэһэн гэжэ харадаг байна.

«Коммунистнуудай дайшалхы һаналаа нэгэдэлгэ болбол мүнөө эгээн лэ революционно зорилго мүн,— гээд үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглэнэ,—хэрбээ дайсанда туһалха гээгүй һаа, энэ зорилго шиидхэлсэхэһээ манай коммунис отрядуудай нэгэниинышье зайлаха ёһогүй».

Гаитиин коммунистнуудай нэгэдэмэл партиин түлөөлэгшэ гол документые дэмжэжэ байһан тухайгаа мэдүүлээ. «Энэ документ болбол,— гээд нүхэр Ж. Дорсилье хэлэнэ,—мүнөө үе сагай бүхы эрилтэнүүдые тодорхойлно, тиимэһээ уласхоорондын пролетариадай дайшалхы зэбсэг мүн болоно. Эгээл тиимэ дээрэһээ тэрэниие Зүблөөнэй баталан абахынь түлөө бидэнэр үтэеэ хэлэнэбди».

Иорданиин Коммунис партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь нүхэр Ф. Нассар нигэжэ мэдүүлээ: «Манай агууехэ хүдэлөөн энэ Зүблөөнэй һүүлээр бүри ехэ жагсаалтай, нэгэдэлтэй болохо гэжэ бата этигэмжэтэйгээр Иорданиин компартиин делегаци Москва ерээ. Ушар юуб гэхэдэ, коммунис хүдэлөөе нэгэдүүлдэг зүйлнүүд зарим нэгэн арсалдаануудһаа хэмжээлэшэгүй ехэ удха шанартай юм. Марксистско-ленинскэ һургаалаар зэбсэгжэһэн манай хүдэлөөнэй зарим отрядуудай хоорондохи харилсаа холбоон пролетарска интернационализмын жама ёһонууд дээрэ үндэһэлнэ. Манай хүдэлөөе нэгэн адли уг зорилго нэгэдүүлнэ, тэрэ хадаа арсалдаанууд болон бэрхэшээлнүүдые дабажа шадаха юм, тиин нэгэдэлээ бэхижүүлээд, илалта түгэс алхамаар дабшан ябаха шадалтай юм».

Гол документын проектые сэгнэхэ зууураа, үгэ хэлэгшэ энэ документдэ империализмда эсэргүү тэмсэлдээ хэрэглэхэ дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй аша ехэтэй зэбсэг гэһэн сэгнэлтэ үгэбэ.

Иорданиин Коммунис парти бүхы иордан арадтай, бусад араб арадуудтай, түрүү хүсэнүүдтэй суг хамта Израилиин ээрхэг түримхэй ябуулгануудта эсэргүү тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэ юм гээд нүхэр Ф. Нассар мэдүүлээ. Иорданиин компарти Палестинын араб арадай тэмсэлые дэмжэнэ.

Үгынгөө түгэсхэлдэ Иорданиин компартиин делегацние толгойлогшо Зүблөөнэй амжалтатайгаар хүдэлмэрилхэ эрхэ байдал хангахын тула Советскэ Союзай Коммунис партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй дүүргэһэн элитэ ехэ үүргэдэ үндэр сэгнэлтэ үгөө. Энээнтэй дашарамдуулан нүхэр Ф. Нассар дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлые хамгаалхын түлөө, марксизм-ленинизмые хамгаалхын түлөө, тэрэнэй сэбэр байхын түлөө, оппортунис ёһоной зүүнэй ба баруунай хазагайруулалтада эсэргүүгээр, ревизионизмда ба догматизмда эсэргүүгээр, зүүнэй авантюризмдэ эсэргүүгээр КПСС-эй ябуулжа байһан тэмсэлэй онсо ехэ удха шанартай байһые онсолон тэмдэглэбэ.

Экводорой Коммунис партиин делегацние толгойлогшо нүхэр Э. Хиль нигэжэ мэдүүлбэ:

«Зүблөөнэй зарлагдажа эхилһэндэ бидэнэр ехэ ханангы байһанаа мэдүүлнэбди. Энэ зүблөөн болбол түүхын шухала үүргэ дүүргэхэ, социализмын, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй ба национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй хүсэнүүд, демократиин, дэбжэлтын ба эб найрамдалай хүсэнүүд энэ зүблөөндэ ехэ найдажа байна. Зүблөөндэ бэлэдхэлэй хүдэлмэриие амжалтатайгаар ябуулхын тула бүхы шухала хэрэгтэй эрхэ байдал байгуулһанайнь түлөө Венгриин социалис хүдэлмэришэнэй партида, Советскэ Союзай Коммунис партида Экводорой компартиин үмэнэһөө тэрэ баяр хүргэнэ. Экводорой компартиин ЦК гол документые бүрин һайшаахыень өөһэдынгөө делегадуудта даалгаа юм гээд тэрэ мэдүүлбэ. «Партиин энэ даалтабариие дүүргэжэ, бидэнэр энэ документ доро ехэ һаналаа ханангияар гараа табихабди»,—гээд тэрэ мэдүүлнэ. Энэ шиидхэбэри абахадаа, Экводорой компартиин Центральна Комитет ямар шалтагаануудые урдаа бариһан тухайнь Э. Хиль хэлээ. Гол документын проект мүнөө үе сагай уласхоорондын байдалда, дэлхэйн хүсэнүүдэй тэнсүүридэ эли тодо, научна марксистско-ленинскэ хараа бодол баримталан, зүб сэгнэлтэ үгэнэ гээд тэрэ мэдүүлбэ.

Саашань Экводорой Коммунис партиин делегациин толгойлогшо уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын шухала удха шанартай байһые заагаа. КПСС-эй, совет арадай зүгһөө, мүн аха дүү бусад партинууд болон арадуудай зүгһөө гаргаһан талархалга Экводорой коммунистнууд болон бүхы арадта шухала удха шанартай юм гээд тэрэ онсолон тэмдэглэнэ.

«Манай организацинуудые хүгжөөхэ, хойшодоо тэдэнэй жагсаалые бүри бэхижүүлхэ хэмжээнүүдые гол документын ёһоор бэелүүлгэ манай партинуудай, манай арадуудай тэмсэлдэ бүри ехэ этигэл түрүүлхэ, хүсэтэй болгохо юм»,— гээд Экводорой компартиин түлөөлэгшэ мэдүүлбэ. Э. Хиль үгынгөө түгэсхэлдэ нигэжэ тэмдэглэбэ: В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан документын проектые, тэрэшэлэн зүблөөнэй үзэмжэдэ бусад документнүүдые тэрэнэй парти баталан абана.

КОММУНИСТНУУДАЙ НЯГТА ЖАГСААЛ БЭХИЖҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ, ИМПЕРИАЛИЗМДА ЭСЭРГҮҮ ТЭМСЭЛЭЙ ШЭНЭ ДЭБЖЭЛТЫН ТҮЛӨӨ

КОММУНИС БА ХҮДЭЛМЭРИШЭНЭЙ ПАРТИНУУДАЙ МОСКВАДА БОЛОЖО БАЙГАА УЛАСХООРОНДЫН ЗҮБЛӨӨН ДЭЭРЭ 1969 оной июниин 7-до КПСС-эй делегацние толгойлогшо КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ хэлэһэн үгэ

...дүүд!

...эй зүбшэхэ зүйлэй ...ь — мүнөөнэй шатада ... эсэргүүсэн тэмсэхэ ... коммунис, хүдэлмэ... ...нуудай, империализм... ...ы хүсэнүүдэй нэгэ... ... мүн болоно. Манай ...ор, энэ зүбшэхэ зүй... ...аһан асуудалнуудай ...л документын проект ...оор найруулагданхай. ... үзэхэ бусад доку... ..., энэ проект коммунис ...өө үеын зорилгонууд... ...аралдана гэжэ КПСС-...о.

...лхэйн олониин комму... ...й түлөөлэгдэһэн манай зүблөөн хадаа империализмда эсэргүүсэн тэмсэдэг тэмсэлшэдэй ажал ябуулгые эдэбхижүүлхэ хэрэгтэ горитой үүргэ дүүргэхэ гэжэ бидэ батаар найданабди. Энэ зүблөөн эб найрамдалай, демократиин, национальна талаараа бэеэ даанхай байдалай ба социализмын түлөө тэмсэдэг хүсэнүүдэй бүхы дэлхэйн фронтые нягтаруулан жагсааха хэрэгтэ һайнаар нүлөөлхэ юм.

Тиихэтэй хамта, зүблөөнэй хүдэлмэри, тэрэнэй хараалха уг зорилгонуудые туйлахын түлөө хамтын тэмсэл хадаа коммунис хүдэлөөндэ тохёолдоһон бэрхэшээлнүүдые дабан гараха, марксистско-ленинскэ хэлбэрингэгүй үндэһэ һуури дээрэ энэ хүдэлөөнэй нягта жагсаалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ һайнаар нүлөөлхэ байха гэжэ бидэ батаар этигэнэбди.

Эдэ бүгэдэ дэлхэйн олон түмэн ажалшадай болон түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдэй дунда коммунистнуудай нэрэ хүндые, тэдэнэй үзүүлдэг нүлөөе бүри дээшэнь үргэхэ юм.

I.

Мүнөөнэй уласхоорондын байдал ба ...иализмда эсэргүү тэмсэлэй зорилгонууд

...өөһэдынгөө революци... ... саашанхи замуудые ...алхын тулада бүхы ...партинуудай түлөө... ... һүүлдэ суглараһан ...эн жэл шахуу үнгэ... ... угаа шухала, үйлэ ... үе саг байгаа. Энэ ...мунистнууд, бага бэ...дые туйлаабди, манай ...үхэ уг зорилгонуудые туйлахын тулада шэнэ арга боломжонууд нээгдээ һэн. Тэрээнтэй хамта энэ үе шиидхэгдээгүй горитой асуудалнуудыешье, орёо бэрхэ байдалшье тохёолдуулаа.

Бидэнэр эндэ үгэ хэлэһэн нүхэдүүдэй үгые ехэ анхаралтайгаар шагнаабди, тэдэнэр империализмда эсэргүү тэмсэлэй хэдэ хэдэн шухала асуудалнууд дээрэ тогтоһон байна. Зүблөөнэй зүбшэн хэлсэхэ гол зорилгонуудые хараадуулан, һүүлэй жэлнүүдтэ уласхоорондын хүгжэлтын зарим асуудалнуудаар өөһэдынгөө партиин баримталдаг хараа бодолые эндэ тайлбарилан хэлэхыемнай КПСС-эй Центральна Комитет бидэндэ даалгаһан юм.

Нийтын системэ болохгшо империализм хадаа эрхэ сүлөөгэй, эб найрамдалай ба демократиин илан мандаха тээшэ хүн түрэлтэнэй түүхэтэ ёһоор эрхэ бэшэ дабшаха зам дээрэ һаад ушаруулдаг гол хүсэн байгаа, байһааршье гэжэ бидэнэр барандаа нэгэн һаналтайбди.

Арадууд империализмые шэрүүн хатуугаар гэмнэнэ. Тэрэнэй гэмээр хүн түрэлтэнэй үмэнэ эрид хурсаар табигдаад байһан ба тэдэниие хүн түрэлтэнэй мүнөөниие амжалтатайгаар шиидхэжэ шадаха байһан гол шухала асуудалнууд шиидхэгдээгүй байһаар. Империализм хадаа имагтал коммунис хүдэлөөнэй бэшэ, мүн ажалшадай эрхэнүүдэй түлөө, социальна болон национальна дарлалтаһаа арадуудые сүлөөлхын түлөө бүхы тэмсэлшэдэй гол дайсаниинь байгаа, мүнөөшье байһаар.

Империализмын социальна удха шэнжые, түүхэдэ тэрэнэй эзэлдэг һууриие бидэ, коммунистнууд, һайнаар ойлгонобди. Гэхэ зуура империализмда эсэргүү тэмсэлэй тодорхой хараа түсэб тодорхойлхын тулада империализмын түхэл шэнжые, тэрэнэй шэнжэ шанарые имагтал зүбөөр ойлгохо хэрэгтэй бэшэ юм. Тэрэшэлэн капиталай дэлхэйдэ дэлгэржэ байдаг шэнэ зүйлнүүдые, дотоодын гүнзэгы хубилалтануудые анхаралтайгаар шэнжэлхэ хэрэгтэй. Өөрынгөө хүгжэлтын мүнөөнэй шатада империализмын илгардаг тодорхой шэнжэ илгаануудые ойлгохо арга империализм тухай Ленинэй зохёоһон теори олгожо үгэнэ.

Зүгөөр һүүлшын арбан жэлэй турша соо үзэгдэһэн империализмын онсо илгаанууд тухай юу хэлэлтэй гээшэб? Манай үедэ тэрэнэй хүсэниинь ба һула шэнжэнь юун бэ, гол түлэбынь хэлэхэдэ,—арадуудта тэрэ юугээрээ аюултайб?

Социализмын хүсэ шадалай ургалта, колониальна засаг журам усадхалга, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй түрилтэ хадаа империализмын дотоодын байдалда ба политикада улам ехэ хүсэтэйгөөр нүлөөлнэ. Мүнөөнэй империализмын олохон шухала онсо илгаанууд юугээр тайлбарилагданаб гэхэдэ, тэрэ хадаа шэнэ эрхэ байдалда, хоёр системэнүүдэй хоорондо дэлгэрһэн тэмсэлэй эрхэ байдалда өөрыгөө тааруулан зохилдуулха баатай болоно бшуу.

Мүнөө үеын империализм үшөөл хүсэн түгэлдэр, ёһотой һайн эмхидхэлтэй үйлэдбэриин механизмтай байһыень бидэнэр нэн түрүүн хараадаа абангүй байжа шадахагүйбди. Монополинуудай гүрэнэй аппарадтай улам ехэ барисаа холбоотой болоходо тэрээндэ олгогдодог арга боломжонуудые мүнөө үеын империализмын хэрэглэдэг байһые бидэ хараадаа абангүй байжа шадахагүйбди. Үйлэдбэриие эрдэм ухаанай заабаряар түсэблэхэ, тэрэнэй хүгжэлтые уридшалан хараалха, гүрэнэй зүгһөө техническэ дэбжэлтые болон эрдэм ухаанай шэнжэлгэнүүдые мүнгөөр һомолхо ябадал, эгээн томо монополинуудай аша туһада дэлгүүрэй нүлөөе зарим тэды хизаарлаха хэмжээнүүд бүри үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоо. Энэ ушар нийтын үйлэдбэриин аша үрые хэдэ хэдэн оронуудта зарим тэды дээшэлүүлһэн байха юм.

Социалис оронуудай экономическа ба научно-техническэ амжалтанууд, ангиин тэмсэл хадаа социальна байдалай талаар ажалшадай аша туһада зарим тэды ябуулга хэхыень капиталые баадхана бшуу. Ажалшадые улам ехээр мүлжэжэ дарлажа байһанаа далдалан нюухые тэрэ оролдоно. Иимэ аргаар монополис капитализм буржуазна байгуулалтада эгээл аюултай социально-экономическа хубилалтануудые уридшалан болиулха гэжэ һэдэнэ.

Социализмын нүлөө ехэтэ амжалтануудта харюусахые, өөһэдынгөө байдал бэхижүүлхые оролдон, империалистнууд өөһэдынгөө хүсэлэл оролдолтые уласхоорондын оршондо нэгэдүүлдэг, экономикоёо нэгэдүүлэн томодхохо элдэб түхэл аргануудые хэрэглэдэг байха юм. Буржуазна правительствануудай дэмжэлгэ болон хабаадалгатайгаар монополинуудай уласхоорондын нэгэдэлнүүл байгуулагдана. Империалис сэрэгэй-политическэ союзууд ажал ябуулгаяа эдэбхижүүлнэ.

Эдэ бүгэдын боложо байбашье, империалистнууд хоорондын зайлашагүй зүрилдөөнүүд мүнөөшье капиталис обществын шухала жама ёһон зандаа үлэнхэй гэжэ мэдээжэ ха юм. Манай үедэ эдэ оронуудай капиталай бэе бэедээ шурган оролгын түргэдэн шангадажа байһан ушар, тэдэнэй национальна ажахынуудай бэе бэеһээ улам дулдыданги боложо байһан ушар эдэ зүрилдөөнүүдые улам ехээр хурсадуулна. Империалис гүрэнүүдэй хоорондохи зүрилдөөнүүдэй улам ургажа байһан ушар, тусхайлан хэлэхэдэ, ээрхэг түримхэй сэрэгэй бүлэглэлнүүдэй, нэн түрүүн — НАТО-гой һандаран һалажа байһан баримтада эли тодоор харагдана

(Үргэлжэлэлынь удаадахи номерто гараха).

КОММУНИСТЫН ЖЭШЭЭ

Коммунист Арсентий Северьянович Кочневые олон хүн мэдэхэ байха. Республикын хонишодой зүблөөндэ нэгэтэ бэшэ хабаадаа. Олон жэлдэ совхозойнгоо эхэ хонидые харууһалжа, зуун эхэ хонин бүриһөө зуу гаран хурьгадые абажа түлжүүлдэг байгаа.

— Олон хурьгадые абаха гэбэл, һайнаар ажаллаха хэрэгтэй, —гэжэ Арсентий Северьянович хододоо хөөрэжэ байдаг.

Совхозойнгоо коммунистнуудай сугларжа, ажахынгаа шухала асуудал зүбшэжэ байхадашье, суглаан дээрэ һанамжа дурадхалнуудые оруулжа, дүй дүршэл тухайгаа хэлэдэг. Иимэ эдэбхитэй коммунист алишье талааараа жэшээ харуулна бшуу. Тэрэ гансахан өөрынгөө ажалые хараад ябана бэшэ, харин һайн һайхан һанаагаараа нүхэдтөө туһалхые оролдожо байдаг.

Нэгэтэ манай совхоздо иимэ байдал ушараа һэн. Хонин ажал дээрэ хүдэлхэ хүнүүд үсөөдэжэ, хэдэн залуушуулые хонишодоор томилһон байгаабди. Тиигээд энээниие мэдэмсээрээ коммунист нүхэр Кочнев: «залуушуулда туһалха ёһотойбди» гэжэ партийна суглаан дээрэ дурадхал оруулаад, өөрөө нэгэ отарада ошожо, олон жэлдэ хүдэлһэн дүршэлөө залуу хонишодто заадаг болоо һэн. Зүгөөр хонишодой ажал харюусалгатай. Юуб гэхэдэ, илангаяа эхэ хонидые харууһалдаг хүнүүд хонидоо һайнаар тэбээрүүлжэ, искусственна аргаар үрэжүүлдэг. Энэ хүдэлмэриие зааханшье оройтуулжа болохогүй ха юм. Үрэжүүлгые богонихон болзорто эмхитэйгээр үнгэргэхэдэ, үбэлдөө эхэ хонид нэгэ хаһада түллэдэг, богонихон болзорто хурьгадые абажа дүүргэхэдэ, хонишодой ажалдашье һайн байдаг гэжэ коммунист нүхэр Кочнев залуушуулда заажа үгөө.

Арсентий Северьяновичай үнэн сэдьхэлээ табижа, һайнаар ажалладаг хадань, совхозоймнай дирекци мүнөө тэрээндэ эгээл харюусалгатай хэрэг даалганхай. Тэрэ буряадай нарин нооһотой үүлтэрэй боложо ябаһан залуу хонидые харууһалжа байна. Нёдондо энэ коммунистын харууһалдаг хонид жэлтэй болоод байхадаа, 65—70 килограмм татаа һэн. Хонин бүриһөө 7 килограмм 800 грамм нооһон хайшалагдаа. Манай совхоз ойрын жэлнүүдтэ нооһо ехэтэй хонидые бии болгохын тулада племенной хүдэлмэри ябуулжа байхадаа, һайн үүлтэрэй үг дахажа гараһан хонидоо найдамтай хүнэй гарта байлгана.

Һүүлэй жэлнүүдтэ партийна организацимнай эхэ хонидой отарануудые олохон коммунистнуудта даалгаһан байна. Коммунист Цыден-Еши Мункуев түлөнүүдые даажа абаад, мүнөө жэлдэ тэлэнээ түрүүшынхеэ хурьгалуулжа, зуун эхэ хонин бүриһөө 70 гаран хурьга абажа түлжүүлбэ. Бури олон жэлдэ хүдэлжэ, эрхим ажалаараа суурхажа байһан хонишодой дунда Гасаран Рабдаев оролог. Энэ коммунист өөрынгөө һайн дураар гэр бүлөөрөө хонин ажал дээрэ хүдэлхөө ошоод, жэл бүри хонидоо һубайруулангүйгөөр хурьгалуулна. Мүнөө жэлдэ 685 эхэ хонидые харууһалаад, зуун толгой бүриин 112 хурьга түлжүүлжэ, совхоздоо түрүү ябана. Ахалагша хонишод нүхэд Кочнев, Рабдаев гэгшэдэй хүдэлмэри тэдэрэһээ коммунистын һайн жэшээ харагдана бшуу. Эдэнэр харюусалгатай уялга бэедээ даажа абаад, гансашье ажал хэхэдээ үльгэр жэшээ харуулна бэшэ, мүн нийтэ-политическэ хүдэлмэри зоной дунда ябуулалсажа, партиингаа табиһан зорилгонуудые ажалшадтаа ойлгуулжа байдаг.

Совхозойнгоо олзо доход ехэтэй хонин ажалые хүгжөөхын түлөө хамаг һаналаа табижа ажалладаг хүнүүдэй тоодо мүн лэ коммунистнууд Бато Буянтуев, Жанчип Жигдоржиев болон бусад ороно. Эдэнэр эхэ хонидые һайнаар харууһалжа, мүнөө жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө зуу-зуун хурьга абажа түлжүүлэнхэй. Коммунист Буда Цыренов 661 эхэ хонидһоо 676 хурьга абажа, зууһаа 102 болгоод байна. Илангаяа коммунистнуудай хүтэлдэг хонишодой бригаданууд һайнаар хүдэлнэ, совхозойнгоо бэшэ хонишодто жэшээ харуулна. Тиигэжэ манай совхоз байгша ондо хэзээ хэзээнэйхиһээ олон хурьга абажа, аймаг соогоо түл абалгаар түрүү һуурида гаранхай.

Жэлэй эхиндэ ажахыдамнай хамта 34 мянган хонин тоолотдоһон байбал, мүнөө абтаһан хурьгадтаяа хамта 49 мянга шахуу болоо гэхэ гү, али энэ жэлдэ 13 мянга 700 хурьган абтаад байна. Энээниие бүхы совхозойнгоо эхэ хонидто хубаарилхадамнай, дунда зэргээр зуун эхэ хонин бүридэ 94 хурьган хүртэнэ бшуу. Хонин ажалнай «ургэсатайханаар» үдэжэ байна гэжэ хэлэхэшье байнабди. Энэ амжалта бүхы хонишодоймнай хүсөөр, тэрэ тоодо коммунистнуудай эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллаһанай ашаар туйлагдаа.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ойе угтуулан, совхозой бүхы хонишодой ехэ зорилгонуудые урдаа табяад байхадань хонишод-коммунистнууд ехэ үүргэ дүүргэхэ байха. Тэдэнэр өөһэдынгөө ажал хүдэлмэри тушаа харюусахынгаа хажуугаар, партийна даабаридаа үнэн сэдьхэлһээ хандажа, ажалшадые мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадуулна, ажалай амжалтада зоригжуулна ха юм.

С. ГОМБОЖАПОВ.
Зэдын аймагай Ленинэй ордено Борьёогой совхозой парткомой секретарь.

ИВАН РЕХЛОВЭЙ ШУХАГ СУГЛУУЛБАРИ

В. И. Ленинэй зохёолнууд дэлхэйн арадуудай 100 хэлэн дээрэ суглуулагданхай

Таймыр—гэдэдэггүй сэбдэг газартай, хойто зүгэй туяатай хизаар. Эндэ үбэлынь ута, шэмэрүүн хүйтэн, зуниинь богони аад, үргэлжэ наратай байдаг. 69-дэхи параллельһээ саана дэлхэйн эгээ хойто захын хотонуудай нэгэн, Заполяриин томо промышленна түб—Норильск оршодог. Энэ хото анхан тогтоогдоһоор арайл гушаад гаранхай жэл боложо байнхай. Эндэхи хизаарта юрэ бусын шаг «Южная» гэжэ нэрэтэй үйлсын нэгэ гэртэ почтальон бэшэг, бандероль, посылкануудые ходо асардаг. Корреспонденцинүүдынь Совет болон бусад гүрэнүүдэй олохон городуудай почтын тамганууддтай, адреснь юрэл «Норильск, И. В. Рехловтэ» гэжэ богонёор бэшээтэй.

Эльгээгдэһэн юумэн Рехловэй гэртэ удаан хэбтэдэггүй. Норильскын зон Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ библиотекын уншалгын залда мүнөөдэрэй Москва, тэндэ В. И. Ленинэй байһан газарнууд тухай материалнуудые, дэлхэйн арадуудай олон хэлэнүүд дээрэ хэблэгдэһэн зохёолнуудыень үзэнэ, танилсана. В. И. Ленинэй зарим зохёолнууд дээрэ тобшохоноор аад, сэдьхэл хүдэлгэмэ тэмдэглэлнүүд: Норильскын ажалшадта Франциин Коммунис партиин Генеральна секретарь Вальдек Рошегэй эльгээһэн амаршалга, нэгэ бэти дээрнь колонизаторнуудтай тулалдадаг тэмсэлшэдтэ Ленинэй хайшан гэжэ туһалдаг тухай Хо Ши Минэй тэмдэглэл бии. Италиһаа Пальмиро Тольяттиин, Берлинһээ Вильгельм Пикэй, Вальтер Ульбрехтын, Венгриһээ Янош Кадарай нэгэтэ урдань эльгээһэн Ильичэй зохёолнууд Рехловтэ бии юм.

Дэлхэйн арадуудай зуу шахуу хэлэн дээрэ хэблэгдэһэн Владимир Ильичэй зохёолнуудай энэ шухаг суглуулбари агуу багшын мүнхэ һургаалай дэлхэй дээрэ илалтада жаргаалаар дэлгэрэн мандажа байһаниие гэршэлнэ.

Энэ онсо баялигай эзэн — Норильскын горнопромышленна комбинадай никелиин заводой хүдэлмэришэн байһан Иван Рехлов — комсомолой путёвкоор гушан жэлэй саана холын Хойто зүг ерээ бэлэй. Почтальоноршье, магазинай наймаалагшааршье, Хойто-Мүльһэтэ океанай эрье шадарай үбэлжэлгын газарнуудташье ажаллаа, һүүлээрнь тундрада урган бододһон горнометаллургическа комбинадай руда бутаруулагшаар хүдэлөө.

Заполярида гушаад жэл обёоргдонгүй үнгэршоо. Эдэ жэлнүүдтэ Иван Рехлов хүнүүдтэ гоё һайханиие ойлгуулхаар, юумэндэ дурлалгадань туһалха гэжэ оролдодог һэн. Энэнь «В. И. Ленин трибуна дээрэ» гэһэн Александр Герасимовай зурагай буулгабариһаа эхилээ юм. Тиихэдэ искусствын эрхим зурагуудай буулгабари, зурагуудай коллекци суглуулха гэһэн бодол залуу хүндэ түрөө бэлэй. Хүдэлмэришэнэй бэлэгтэ манайороной, хилын саанахи музейнүүдэй, зурагуудай галерейнүүдэй, хэблэлнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд дуратайгаар харюусадаг. Энэ ехэ суглуулбариинь зуугаад, мянгаад хүнэй оролдолгоор бии болоһон байха. Тэрэнь мүнөө уран бүтээлэй искусствын түүхэдэ хабаатай ямаршье темээр, ямаршье выставкэ нээхээр, элдэб үеын болон арадуудай графикын, биирын мастернуудай зохёолнуудтай танилсуулхаар, хэдэн арбаад ороной хэблэлшэдэй гаргаһан продукци харуулхаар баян болонхой.

Репродукциин хуудаһанууд, альбомууд, эстампнууд, гравюра болон уран зураашадай эхэ зурагууд бултадаа дала мянга гаран болоо. Эдэ тайхамшаг зохёолнууд суглуулагшын байрадахи номой тагууд дээрэ миин хэбтэдэггүй. Холын Хойто зүгэй хэдэ мянган зон Третьяковско ба Ородой музейн, Эрмитажай, Дрезденскэ галерейн, Лувра болон бусад шухаг һангуудай эрхим дээжэ зурагуудые хараха арга боломжотой байна.

Рехловэй суглуулбарида Ленин багшын хэтэдээ мүнхэ образ түсэхэй һуури эзэлнэ. Уран зураашадай бэлэглэһэн искусствын зохёолнуудай зуугаад эхэ, хоёр мянга гаран зурагуудай буулгабари, арбаад почтово марка, ойн һайндэрэй медальнууд, Владимир Ильичэй ажабайдал болон ажал ябуулгада зорюулһан олон ном һударнууд һургуулиин пионерэй таһагта, руднигууд, цехүүдэй улаан булангуудта, соёлой байшангуудта выставкэ болгогдон харуулагдажа байдаг. Рехловэй эмхидхэһэн агуу ехэ вождь тухай зохёол бүтээлнүүдэй выставкэтэй Совет ороноймнай хото, хүдөө нютагуудай ажалшад һайтар танилсахаһаа гадна, мүн Европын гүрэнүүдтэ мэдээжэ болонхой. Жэшээлхэдэ, «В. И. Ленин графикада» гэһэн выставкэ һаяхан Германиин Демократическа Республикын Берлин ба бусад хотонуудаар аяншалаа. Энэ выставкые тэндэ ПОРП-гэй Варшавска горкомой нэгэдэхи секретарь Станислав Кочелек хараһан байна. Тэрэнэй туйлтаар тус выставкэ Польшын түб хото эльгээгдээ һэн. Рехлов Польшын уран зураашадай зохёол бүтээлнүүдэй 60 буулгабари Варшаваһаа абаһан юм. Норильскын хүн зон искусствын зохёолнуудые хаража, социалис Польшын ажабайдалтай танилсаа.

Рехловэй суглуулбаряар «Ленин Сибирьтэ», «Владимир Ильич Ленин СССР-эй арадуудай уран зураашад Н. Н. Жуковай творчестводо» гэһэн выставкэнүүд бусад оронуудта мүн лэ эмхидхэгдэһэн, Норильск хотодо хаа хаанаһаа халуун баясхалан хүргэжэл байдаг. «В. И. Ленин уран бүтээлэй искусствада» гэһэн совет уран зураашадай зохёолнуудые эльгээхээр танай зүбшөөһэндэ ехээр баясабабди. Альтенбургын Минденау музейдэ Ленинскэ үдэрнүүдэй үнгэргэгдэхэ үеэр выставкэ нээгдэхэ. «Зееманн» гэжэ хэблэлэй директор «Кайав» гээд ГДР-һээ манай хани нүхэд бэшэнэ. «Ленин графикада» гэһэн совет уран зураашадай зохёолнуудые абабди. «Будапештын музейдэ табигдаа. Танай ажал ябуулгын түлөө баяр хүргэнэбди. Нүхэрэй ёһоор амаршалагша соёлой министрэй нэгэдэхи орлогшо Дьердь Ацель» гэжэ Будапештһээ ерэһэн бэшэг соо хэлэгдэнэ.

Уужам сэдьхэлтэй Иван Рехлов түрүү искусствын зохёолнуудые эсэшэ сусашагүй суглуулдаг, абьяастайгаар дэлгэрүүлдэг хүн юм. Мүнөө Иван Варламович пенсидэ. Тиигэбэшье сог заляар дүүрэн, творческо ехэ бодомжонуудтай, бадаралгэ шэнжэлэлнүүдые хэхэ түтэс эрмэлзэлтэй.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ойдо бэлэг болохоор бүри ехэ юумэ хэхын тула И. В. Рехлов дабхар хүсэтэй, дэлисэ ехэтэйгээр шармайн хүдэлжэ байна.

Владимир КОРШУНОВ.
(АПН).

ГЕРМАНИИН ДЕМОКРАТИЧЕСКА РЕСПУБЛИКА. **Наумбург городто В. И. Лениндэ хүшөө нээгдээ.**

АДН—ТАСС-ай фото.

КОЛХОЗОЙ ЖЭШЭЭТЭ УСТАВАЙ ПРОЕКТ ТУШАА ҺАНАМЖАНУУД

БРИГАДИ[Р] ТЭРЭНЭЙ УЯЛ[ГА]

Улаан-Үдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой комп[лексно бригадын] бригадир Николай Михайлович Хамуев иигэжэ хөөр[нэ:]

— Колхозой Жэшээтэ Уставай проектын хэблэлдэ толилогдомсоор уншажа, ехэтэ һонирхоо һэм. Юуб гэхэдэ, энэ Уставай проект колхозой байгуулалтын туйлалтануудай олон жэлэйнь дүй дүршэлые хараадаа абаһан тула сагай эрилтэдэ таарамаар, саашадаа колхозой экономикые улам бэхижүүлхээр зохёогдонхой.

Эдэ үдэрнүүдтэ ажахымнай бригада, отара, гүүртэнүүдээр Жэшээтэ Уставай проект зүбшэн хэлсэгдэнэ. Энээниие үнгэргэдэг мэргэжэлтэд, коммунистнууд, агитаторнууд бүлэг бүлэгөөрнь тайлбарилжа, дэлгэрэнгыгээр хөөрэнэ. Тиимэһээнь колхознигууд энэ шухала документдэ анхаралтайгаар хандажа, өөһэдынгөө һанамжа дурадхалнуудые хэлэдэг байна.

Би механизатор хүм. Харин мүнөө комплексно бригадын бригадираар ажалланаб. Колхозой Шэшээтэ Уставай проектые уншаад байхадаа, бригадирай уялга, мүн бригадирнуудые хамтын суглаан дээрэ һунгажа томилхо тухай тон зүбөөр хэлэгдэһэн гэхэ байнаб. Ушарынь хадаа, колхозоймнай ажабайдалай үндэһэ һуури — үргэн демократи мүн. Тиимэһээ артелиин гэшүүд хүтэлбэрилхы органуудта эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, өөһэдынгөө һанамжа дурадхалнуудые хододоо хэлэжэ байха ёһотой гээшэ.

Бригадирнуудые хамтын суглаан дээрэ һунгаха гээшэ манай колхоздо үнинэй гуримшанхай.

Хоёр жэлэй саада тээ һэн. Тиихэдэ би трактористаар ажаллаадаг байгааб. Нэгэтэ бригадымнай суглаан зарлагдажа, эндэ хонишод, һаалишад, малшад, механизаторнууд бултадаа суглараа һэн. Пенсионернүүдшье гэртээ һуугаагүй, булта хүрэжэ ерээ. Энэ суглаандамнай «Хэниие бригадираар томилхобибди» гэһэн ганса асуудал табигдаа һэн. Нэн түрүүлэн колхозоймнай түрүүлэгшэ намайе бригадир болгохо гэһэн правлениингээ дурадхалые бригадын гэшүүдтэ сонссхоо юм.

— Зай, таанад өөһэдөө бодожо үзэгты. Хамуев бригадые хүтэлбэрилжэ шадаха гү? Таанадтайл хамта хүдэлхэ ха юм. Һайсахан бодожо үзэгты,—гээд Тарнуевай хэлэхэдэ эндэ сугларагшад:

— Шадангүй лаха юм. Урдань бригадираар хүдэлжэ яһала дүршэнхэй бшуу,—гэлдэжэ дарья табилдаа бэлэй.

Би урдань бригадираар нэгэ жэл бэшэ, олон жэл хүдэлөө һэм. Тиимэһээ энэ ажал һайн мэдэхэ байһыемни тухайлһан байгаа. Мүнөө ажахымнай байдал таба-зургаан жэлэйхитэй сасуулхаар бэшэ, ташха ондоо болонхой. Мүн бригадирнуудай үүргэ нилээд дээшэлһэн байна. Хэды тиимэшье һаань, нүхэдэйнгөө найдабариие бэелүүлхээр шиидээ һэм.

Тушаажа абаһан бригадамни хэдэ мянган тарияалантай, 600 гаран хони, 100-гаад үнеэтэй, мүн хоёр гүүртэ бурүү, хашарагтай байгаа. Үшөө тиихэдэ 10 трактор, олон тоото элдэб янзын машинанууд, зэр зэмсэгүүдтэй һэн. Ажалай эмхидхэлэй һула дээрэһээ түрүүшын жэл аргагүй хүшэр хүндэ бэлэй. Мүнөө тиимэ бэшэ. Малаймнай үбэлжэлгэ яһала һайнаар үнгэрөө. Манай колхозой һаалишад үбэлэй сагта һү ехээр һааха-бди гэжэ республика дотороо үүсхэл гаргаһаниинь элитэ. Ажахымнай, мүн бригадымнай һаалишад үбэлэй сагта үнеэн бүриһөө 1300 килограмм һү һаажа, абаһан уялгаа амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаа.

Эдэ үдэрнүүдтэ бригадымнай малшад, хонишод отара, гүүртэнүүдээ зунайнгаа байрада нүүлгэхээр бэлэдхэжэ байнхай. Тэрээнһээ гадна, нажарай бэлшээриин сагта малаа һайнаар бэлшээн таргалуулжа, гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө саг болзортонь дүүргэхэ, мүн хонидой үрэжүүлгэ һайн шанартайгаар үнгэрөөгэхэ тухай мүнөөнһөө хэлсэгдэжэ байнхай. Һүн тушаа хэлэхэ болоо һаа, манай колхоз, тэрэ тоодо бригадамнай һү һаажа тушааха хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь уридшалан дүүргээ.

Мүнөө эртын тарилга дүүрэбэшье, кукуруза, куузику, хартаабха тарилга, сабшалан болон тарияалан уһалалга түлэг дундаа ябажа байнхай. Паар хахалагдана.

Бригададамнай нилээд олон түрүүшүүл бии. Жэлэй дүрбэн сагта алгадгүй һү ехээр һаажа, колхоз дотороо суурхадаг һаалишаднай хэд бэ гэбэл: Софья Очирова, Любовь Собенникова, Евдокия Кондратьева гэгшэд болоно. Мүн тиихэдэ механизаторнууд: Дмитрий Кузьмин, Михаил Арютин, Петр Миткин, луговод Андриан Собенников болон бусад абаһан түсэб даабаряа саг болзортонь дүүргэдэг заншалтай.

Колхознигуудай гурбадахи бүхэсоюзна съездын нээгдэтэр тиимэшье ехэ саг үлөөгүй. Энээн дээрэ колхознигуудаймнай ажабайдалай ерээдүйн хуби заяан шиидхэгдэхэ байна. Бригадирнуудай, командирнуудай, мүн бусад томо бүлэгүүдэй хүтэлбэрилэгшэдые һунгажа томилхо гээшэ ехэл һайн гээшэ. Хэрбээ шамайе бригадираар табингүй, харин колхознигуудай һунгаа һаань, хүдэлхэдэшье хүнгэн юм. Юундэб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, колхознигууд ехэтэ хүндэлдэг, эбтэй эетэйгээр хүдэлжэ, үгэһэн даабариие шни һайнаар, саг соо[гоо] байха.

Шэнэ Жэшээтэ Устав[ай] бригадирай, бригадын с[овет] ажахы доторхи бусад бүл[эгүүдэй] тэлбэрилэгшэдэй уялга [...] эрхэ эли тодоор хэлэгд[энэ] байгаа. Колхозой бригад[ирай] ажалынь аргагүй ехэ. Те[...] эрхэ оройдоошье хару[...] Тиимэһээнь ядахын сагт[а] түрүүшүүлые багаар[...] териальна талаарнь урма[...] бригадирнуудта олгохоло[...] хогүй һэн. Энээнһээ гад[на] хайша хэрэгээр хандажа, [...] материальна хохидол ушар[...]та һануулга, шанга дэн[...] эрхэ бригадирнуудта, б[...] ведтэ олгобол һайн һэн.

Манай һү һаалиин гү[...] иимэ ушар тохёолдоһон [...] шан С. гэгшэ ямаршье [...] гөөр үнеэдээ һаангүй[...] арилшадаг заншалтай [...] Тиимэһээнь артелиимнай [...] тэрэниие ажалһаань сул[...] шиидхэбэри гаргахадань, [...] гэшүүд ондоо дурадхал ор[...] лишан С. гэгшын ябадал[...] гээ суглаан дээрэ хараха [...] Энэ суглаанда С. өөрын[...] ябадалые мэдэржэ, хойн[...] хагүйб гэжэ үгээ үгэһэн, [...] ридэмни үлөөгыт» гэжэ [...] Теэд бригадымнай гэшүү[...] ень хараадаа абан, зүб[...] Уданшьегүй тэрэ һаал[...] ажалынь эрид һайжар[...] юм. Мүнөө тэрэниие та[...] һү һааляараа гүүртэ [...] ень ахижа, үбэлэй сагта [...] һоо ехэ һү һааха уялга[...] рүүлэн дүүргээ юм.

Энээн дээрэһээ хараха[...] рай, бригадын совет[...] бага зэргэ үргэдхэгдэбэл, [...] хотой ха гэжэ мэдүүлнэ[...]

Зүгөөр би ажахын [...] органуудта, хүмүүжүүл[...] ридэ хэды колхознигуу[...] һаниинь һайн мэдэнэ[...] хэхэ болоо һаа, нилээд о[...] хозой правлени, партийн[...] сомолой комитет, бригада[...] бай, эхэнэрнүүдэй совет[...] сүүд болон арадай хина[...] гэхэ мэтэ захагүй олон [...] органууд бултадаа һунга[...] тэдэнэймнай гэшүүд ход[...] лэжэ байдаг. Тиимэһээ [...] гэшүүн бүхэн артелиин[...] рилхы органуудта эдэб[...] баадалсаха яһала арта[...]

З. ТЭЛИН бэш[...]

Хүдөө ажахын артелиин Жэшээтэ Уставай проектые Ахын аймагай колхознигууд баяр[...]тайгаар угтаба. Эндэхин шэнэ Уставай проектые зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаада[...] ДЭЭРЭ: «Улаан Аха» колхозой ветеринар Жанчип Гундынович Дыржинов артелиингээ [...] Уставай проекттэй танилсуулжа байна.

Д. ДУГАРОВА[...]

ОНЬҺОН ТЕХНИКЫН ХҮСӨӨР

— Арсентий Бакановай даадаг нүүрһэшэдэй бригада май һарын түрүүшын хахад соо 4000 тонно шулуу нүүрһэ малтаха даабаряа 4272 тоннодо хүргэжэ, 86-дахи лава соо хүдэлэгшэдэй дундаһаа онсо шалгарба,—гээд 2/5 шахтын инженер Н. Азаров минии һонирхоһон асуудалнуудта харюусаха зуураа мэдүүлһэн байгаа.

Тус бригадын ажал хэрэгтэй бүри тодорхойгоор танилсахада, жэлэй эхинһээ дүрбэ һарынгаа даабариһаа гадуур 300 тонно шулуу нүүрһэ малтаһан, өөрынь үнэ 20 процентээр хямдаруулһан байба. Муу бэшэ үрэ дүн. Тиимэл хадань инженерынь Бакановай бригадые жэшээ болгон хэлээ бшуу.

— Ямар аргаар иимэ һайн амжалта туйлаба гээшэб?—гээд биданэй һонирхоходо, Азаров униишье шэбшэнгүй:— Оньһон техникэ ажалдаа нэбтэрүүлһэнэй ашаар,—гээд тоб байса харюусаба.

Һүүлшын үедэ нүүрһэшэдэй ажалые оньһожоруулха талаар яһала юумэн хэгдэжэ байна. Үнгэрһэн жэлэй декабрь һарада Галуута-Нуурай шахтернуудай ажабайдалда ехэхэн хубилалта болоһон байна. Юуб гэхэдэ, 86-хи лава соо нүүрһэ малтаха КМ-87-Д маркын комплексно машина тодхогдобо. Арбан таба шахуу жэлдэ шахта соо машинистээр хүдэлһэн Арсентий Баканов хүсэ ехэтэй оньһон машина жолоодохо болоһон юм. Тэрэнь халаан соо 350—400 тонно нүүрһэ малтаха шадалтай.

Машинист өөрынгөө туһалагшатай ганса кнопко дараад гидравлическа тулгануудые тодхоно, мүн малтагдаһан нүүрһэ вагонеткэнүүдтэ ашана. Газарай хүрьһэ үргэдэг гидравлическа тулганууд түсгаар вагонеткэнүүд дээрэ тодхогдоһон тула, комплексно машинатайгаа суг урагшаа дабшана. Шахтёрнуудай ажал хүнгэлһэн хүсэ ехэтэй шэнэ машина шахта соо тодхогдобо. Энэ тон һайшаалтай.

— Хэдыхэн лэ жэлэй үнгэрхэлэ шахта соохи ажал сүм оньһожоруулагдажа, электронно машинануудай хүсөөр газар дээрэһээ жолоодогдохо юм,—гээд инженер Н. Азаров хөөрэнэ. Тиимэ техникын ашаглагдаха ойртоһон янзатай. Мүнөөшье шахта соо ямар техникэ үгыб даа. Инженернүүд, совет эрдэмтэд шахта соохи ажал оньһожоруулхын тула ехэ оролдолго гаргана.

Үдэрэй 3 час... А. Бакановай хүдэлмэришэдтэй хамта шахта соо оробобди. Электрын гэрэл һүлэмхихэнөөр носон, оршон тойрониие гэрэлтүүлнэ. Нүүрһэ, ашаһан бэгэхан электровозууд һубарилдана.

Уданшьегүй 86-хи лавада хүрэжэ ерэбэбди. Нэгэдэхи халаанда хүдэлһэн Махам Шахирзановай даадаг бригадынхид ажалаа дүүргэжэ, оньһон машинаяа сэбэрлэжэ байбад.

— Махам, хэр хүдэлөөбши?—гээд Арсентий Бакановай асуухадань:

— Уһатай хүрьһэн тулалдаа. Бираагүйбди. Оройдоол 270 тонно малтаабди,—гээд харюусаха мүртөө:— Юу хэлэхэб. Машинамнай абараа. Тэрэгүй һаа халаанайшье нормо дүүргэгдэхэгүй байгаа,—гэнэ.

Махам Шахирзанов шахта соо алар 22 жэл соо ажаллажа байна. Бүри бишыхан, арба наһатайдаа Волго шадархи Казань хотоһоо манай Буряад орондо туралхидтаеэ ерэжэ. Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо түбхинэһэн юм. Дайнай хүшэр хүнэ жэлнүүд соо түрэл болоһон колхоздоо ажаллаа. Тэрэнэй удаа 1947 ондо Галуута-Нуурай шахтада хүдэлмэришэнөөр абтажа, газарай гүн сооһоо галта шулуу малтаха мэргэжэлтэй болоо бэлэй. Энэ үе соо хэдэ мянган тонно нүүрһэ малтажа, Буряад оронойнгоо промышленностьдо үгэһэн Махам Шахирзанов урматай даа. Тэрэнэй ажал хэрэгыень манай парти, правительство үндэрөөр сэгнэжэ, «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» гэһэн медаляар, «Ажалай Улаан Тугай» ордоноор шагнаһан байна.

Махам Шахирзанов социалис мүрысөөндэ оролсон, эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллана. Тиигэжэ хамта хүдэлдэг нүхэдөө шэнэ амжалтанууд тээшэ дахуулна. Тэдэнэр Арсентий Бакановай бригадатай мүрысэдэг юм. Теэд мүнөө дээрээ А. Бакановай бригадынхид түрүүлжэ ябаһаар.

Залуу бригадир Арсентий Баканов часаа хаража: — Зай ажалаа эхилэе!—гээд өөрынгөө туһалагша Габдулбат Тазитиновтэ хандаба. Нүүрһэ малтаха шэнэ машина нэгэ жэгдэхэнээр жэнгинэжэ, газарай гүн руу шурган, урагшаа дабхижа захалба. Малтагдаһан нүүрһэн вагонеткэнүүд руу адхаржа мэдэбэ. Эндэ оройдоол дүрбэн хүн хүдэлнэ. Дүрбэн хүн. Урдань арбан хоёр хүн хүдэлдэг һааб даа. Шэнэ оньһон машинын хүсөөр ехэ нүүрһэн малтагдана. 87-хи лава соо мүн лэ иимэ машина тодхогдо[...]на. Тэрэ машина һаяда[...]лагада тушаагдаха юм[...]жэ байһан хэдэн арбаад [...]рэшэдэй ажал оньһожору[...]хань. Нүүрһэн улам ех[...] тагдадаг болохо.

86-хи, 87-хи лава со[о] плексно машинануудые [...] жэлэй даабариһаа гадуур [...]ган тонно нүүрһэ мал[...] гээд Галуута-Нуурай ш[ахтын уп]равлениин хүдэлмэришэ[...] оной эхиндэ абаһан со[...] уялга соогоо бэшээ һэн.

— Халаан соо бидэнэр [...] 350 тонно нүүрһэ малта[...] бараа холо үлүүлэн дүүр[...] —гээд А. Баканов хөөро[...] Эдэнэй хододоо иигэжэ х[...] байһанда этигэхээр лэ.

К. ЖАМЬЯНО[...]

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

[ЗУ]РАГ ДЭЭРЭ: Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын түрүү һаалишадай нэгэн Любовь [...]

Э. БРЮХАНЕНКЫН фото.

НЮТАГАЙ БҮРИН ЭРХЭТЭ ЗАСАГ

Депутадууднай үүсхэлтэй

[...]тын һүүлээр Уланай со[...]ведэй түрүүшын сесси [...]хэлэй асуудал харағ[...] үргэлжын табан комис[...]агдоо һэн. Хамта 25 [...]олгоно. Тэдэнэй ехэн[...]у үетэн. Сомоной Сове[...]хэ комитет бэдото ту[...] үдэр бүриинь хүдэлмэ[...]жэ байдаг. Энээнэйнь [...]утадууд һунгагшадтай[...] холбоо барисаатай бай[...]эхэдэ, апрель һара [...]айнгаа нагиин уялгые [...]эхэб? гэһэн асууда[...] үнгэргөө һэмди. Май [...] депутадта үгтэһэн эрхэ [...]эрэнгы хөөрэлдөө хээб[...]лжын комиссинуудай [...] лажа һайжаруулха, [...] экономикые хүгжөөхэ [...]ар хүдэлмэри хэхэ ту[...]өөн үнгэргэтдэхөөр ха[...]лай.

[...] үетэнние депутадаар [...] ашатай үрэтэй гэжэ [...] баталан харуулаа. Юуб [...]нэр хэзээдэшье үүсхэл [...] гаргадаг, эрмэлзэл, эр[...] байдаг.

[...] Дамбиевае абажа ха[...] ветеринарна врачаар [...] Улюкчиканай бригадын[...]айхан үгэ тэрээн тухай [...]хэр, хонинс искусствен[...]үүлгын үедэ отара, гүүртэ дээрэ ходо байдаг, нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, нүхэр Дамбиева хэзээдэшье оролдосотой һайнаар хүдэлдэгөөрөө шалгардаг юм. Залуу депутат дутуу дунда ябадалнуудтай нэгэтэшье эбсэжэ байдаггүй. Тэрэ доронь усадхажа, зохихо хэмжээ абаагүйдөө һанаатаа амардаггүй. Хурьга абалтын үедэ унтаха нойроо мартан хүдэлжэ гараа. Энээнэйнь ашаар тэрэнэй мэдэлэй отарануудта хурьгад гарзалаагүй. Эхэ хонидынь тобир тарган ондо ороһон байха юм.

Олон депутадууд үйлэдбэриин бэрхэ хүтэлбэрилэгшэд юм. Николай Иванович Пелокатыровые абажа харая. Тэрэ Уланай һү һаалиин фермые даагшаар хүдэлдэг. Тус фермын һаалишад жэлһээ жэлдэ түрүү зэргэдэ ябадаг заншалтай. Нүхэр Пелокатыровай үүсхэл эндэ ехэ аяо даа. Һаалишадайнгаа дунда ойлгуулалжын хүдэлмэри ходо ябуулжа байдаг. Тиимэһээ һаалишадынь социалис мүрысөөндэ оролсоод, абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө хэзээдэ оролдодог байха юм. Үгышье һаа, Владимир Гармаевые абаял даа. Уланай отделениие даагшаар хүдэлдэг. Залуу, эршэ эрмэлзэл ехэтэй. Жэлэй дүрбэн сагта үдэр һүниие илгагүй оролдосотой һайнаар хүдэлдэг. Эдэ нүхэд ажахын экономикын хүгжэлтые нарин нягтаар шудалжа, гүнзэгыгөөр ойлгонхой. Эгээл тиимэһээ коллективэйнгээ үдэр бүриин эрилтын дээшэлжэ байһыень ойлгодог, абажа боломоор хэмжээ ябуулгануудые саг соонь бэелүүлдэг юм.

Дурсагдатша нүхэдһөө Карл Батуев оройдоо дутанагүй. Тэрэ депутадаар түрүүшынхеэ һунгагдаа. 165 толгой буруунуудые һамгантала даажа абаад, хэды харалган гасуур, хүшэр хүндэ жэлэй болоошье һаань, заахашье тураангүй, тобир тарган ондо оруулба.

Радна Табханаевич Гармаев ахалагша хонишоноор үнилэй хүдэлдэг. В. И. Ленинэй түүхэтэ 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоод, энэ жэлэй дүнгөөр 100 хонин бүриһөө 106 толгой хурьга абажа, эрхим хонишодой тоодо орожо шадаа. Депутадайнгаа хүдэлмэридэ нарин нягтаар хандадаг.

Нигэжэ сомоной Совөдтэ һунгагдаһан депутат бүхэн өөрынгөө уялгые гүнзэтыгөөр ойлгожо, һайнаар хүдэлхые оролдоно.

Г. БАДМАЕВ,
Баргажанай аймагай Уланай сомоной Сөведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ.

ЭЭЛЖЭЭТЭ СЕССИ

Сэлэнгын аймагай [...]й депутадуудай Совөдэй [...] комитедэй ээлжээтэ [...]обо. Тус сесси дээрэ [...]дай эрилтэ гүйлта хэр [...]эб?» гэһэн асуудал ха[...]агдөө. Энэ асуудалаар [...]овөдэй гүйсэдхэхэ коми[...]ретарь В. Р. Еременко [...]һэн байна.

[...]нь Галуута-Нуурай но[...]овөдэй гүйсэдхэхэ коми[...]үлэгшэ Ф. М. Балагуров [...] һунгагшадай гүйлтын [...] дүүргэгдэдэг тухай [...] дутуу дундануул үшөөл дайралдаһаар гэжэ онсолбо. 4 айлай байха 2 байра баригдажа, ашаглалгада үгтөө. Түмэр замда хүдэлдэг залуушуулда хамтын байра һаяын үдэрнүүдтэ баригдахаар хараалагдана. Гадна 30.000 һөөг бургааһан һуулгагдаа. Хүн зоной ажаһуудалынь үдэр ерэхэ тума һайжарна. Хубидаа мотоцикл, машинатай зон олошорно. Энээнтэй дашарамдуулагдан бензин үгэдэг пункт нээгээ һаа, зохисотой гэһэн һанамжа дурадхал оруулаа.

Удаань Новоселенгинскиин дунда һургуулиин директор, һуралсалай талаар саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ Г. М. Клочихин үгэ абаа. Новоселенгинскдэ суута декабрист А. Бестужев байһан гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ. Тэрэнэй проектээр баригдаһан хоёр дабхар гэр бии. Энэ гэр хооһон байһаар. Бестужевай нэрэмжэтэ хизаар ороноо шэнжэлэлгын музей болгоо һаа, таарамжатай һэн гэһэн дурадхал оруулаа. Гадна тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэри ябуулагданагүй. Пионернүүдэй байшан мүнөө болотороо баригдаагүй байһаар.

Г. САБЖАЕВ.

МҮНӨӨДЭР—ХҮНГЭН ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭИ ҺАИНДЭР

АЖАЛШАДАИ ЗАХИЛААР...

Репортаж

— Һайхан лэ байна. Иимээр лэ нэхэжэ болохо.

— Нүгөөдэнь таарахагүй гэжэ һананаб.

— Харагты даа, энэ бүри һонин лэ. Һайханшье, гоёшье.

Иимэ хөөрэлдөөн трикотаж нэхэлгын фабрикада ходо боложол байдаг. Фабрикын директор Агния Федоровна Герасимова, цехые даагша Матрена Ероновна Тулохонова, мастер Валентина Григорьевна Пискунова болон бусад трикотаж хубсаһанай шэнэ зүйлнүүдые харуулһан журнал иража, зохид ба гоё һайхан хубсаһанай түхэл шэлэжэ байба.

Заахан таһалга. Стол дээрэнь модын хэдэн журнал. Ханын хажуудахи тагууд дээрэ элдэб үнгын трикотаж ябталаатай. Улаан, ягаан, хүхэ, ногоон, шарабтар, боро үнгэтэйнүүд. Нэхэгдээд, оёгдохо ээлжээндэ хэбтэһэн трикотаж хубсаһан ехэ олон. Цехые даагша Матрена Ероновна костюм, плати, кофто, джемпернүүдые харуулна. Ондо ондоогоор нэхэгдэһэн, гоёон угалзатуулагдаһан эдэ зүйлнүүдые һайхашаахаар.

— Шэнэ түхэлэй кофто, костюм нэхэжэ эхилээбди. Энэмнай эрхим һайн шанартай юм. Һунадагшьегүй, агшадагшьегүй,—гэжэ Матрена Ероновна тайлбарилна. Һаянайл иимэ зүйлнүүдые нэхэдэг болоошье һаа, олон захил абтана.

Үнэхөөрөө Улаан-Үдын трикотаж нэхэлгын фабрикада үдэр бүри олон захил абтажа байдаг. Сэбэр, холисотой нооһоор элдэб янзын дулаан трикотаж хубсаһа захигшад городтошье, республикын хүдөө тосхонуудташье олон. Фабрикын коллектив эдэ захилые саг болзор соонь, һайнаар, гоёор нэхэхые оролдоно.

Мүнөөшье тэдэнэр шэнэ түхэлэй хубсаһа нэхэхэ тухай зүбшэн хэлсэжэ байба. Захил хэгшэдэй олон байбашье, эндэ шэнэ зүйлнүүдые нэхэлэг болохо, бүри гоё хубсаһа ажалшадта дурадхаха тухай һанамжалдаг болоо.

Хүнэй захилаар трикотаж хубсаһа нэхэн оёдог цех фабрикын гол үйлэдбэри. Машинаар, гарай заахан түхеэрэлгээр трикотаж хубсаһа нэхэхэ хоёр таһаг, оёдолой таһаг эндэ бии. Оёдолшод нэхэгдэһэн трикотажые оёжо, бэлэн хубсаһан болгон гаргана. Цехые даагшатай хамта ябажа харабабди. Зарим машинаар плати, нүгөөдэдэнь кофто, заримандань бүхэли костюм нэхэгдэжэ байна. Машинын дэргэдэ хүдэлжэ байһан эхэнэрнүүд ехэ анхаралтайгаар нооһон утаһа, нэхэлгэеэ харана. Нэхэлгэнь жэгдэ һайн, нэгэшье утаһан һуларһан гү, али татагдаһан байха ёһогүй. Шанарай түлөө эндэ шангаар тэмсэнэ.

Нэгэ багахан таһалга. Эндэ орёо бэшэ техникэ стол дээрэ тэдхогдонхой. Хажуу тээнь һуугшад бултадаа шахуу залуушуул. Тэдэнэр ажалшадай захилаар дулаан малгай, бээлэй, шарф нэхэн оёдог юм. Мүн зариманиинь кофто, джемпер нэхэнэ.

— Дулаан болоо, захил ехэ гү,—гэжэ һонирхобоб.

— Бидэнэр үбэл, зунгүй трикотаж нооһон хубсаһа оёлгобди. Үбэлдөө захил хэжэ үрдидэггүй хүнүүд зундаа хэрэгтэй хубсаһаяа нэхүүлнэ,—тэжэ залуу басаган хүхюутэйгээр харюусаба.

Тэрэнэй хэлээшэнь ехэ зүб. Захил хэгшэдые ганса үбэлэй үедэ хангахань бэрхэтэй. Тиимэһээ фабрика үбэлшье, зуншье ажал ехэтэй байдаг. Харин зунай үедэ ехээр яаруулха хүн үсөөн.

1962 ондо энэ цех эмхидхэгдээ һэн. Түрүүшын һарануудта 8—10 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилдэг байбал, мүнөө һара бүхэнэй даабари 100 мянган түхэриг болонхой. Хүнэй захилаар хубсаһа оёдог цех үргэдхэгдөө, шэнэ машинаар хангагдаа.

Конструктор, технолог, уран зурааша гэжэ фабрикада үгы юм. Главна инженер, директор, цехые даагшанар өөһэдөө тэдэ мэргэжэлтэдэй уялга дүүргэн, шэнэ янзын хубсаһа нэхэхэ, гоёон угалзатуулха асуудал шиидхэжэ байдаг. Тэдэнэр энэ уялгаяа һайнаар дүүргэнэ гэжэ сахэ хэлэхээр. Шэнэ аргаар трикотаж нэхэхын тула машинаяа нарижуулха, зүүень һэлгэхэ, ямар нэгэ винт һуларуулха гү, али шангадхаха хэрэгтэй болодог. Нэхэлгэ, оёлгын техникэ тодхогшо Леонид Данилович Давыдов ажалаа һайн мэдэлэг, хэрэгтэй зэргээр машинын ямар нэгэ деталь хубилгадаг байна.

Ондоо, шэнэ нэхэлгэ хэхэ даабари түрүүшээр лэ Валя Алексеевада даалгагдадаг. Хорёод жэлдэ фабрикада хүдэлһэн энэ эхэнэр дүй дүршэлтэй, бэрхэ нэхэгшэ гэжэ мэдээжэ болонхой. Тэрэнэй нэхэжэ, туршажа үзэһэнэй һүүлээр бусад нэхэгшэд шэнэ даабари абадаг.

Фабрикын коллектив өөһэдынгөө һайндэрые ажалай бэлэгтэйгээр угтаба. Продукци үйлэдбэрилхэ дүрбэн жэлэйнгээ даабариие болзорһоонь холо урид дүүргээд, 1970 оной түсэбөөр ажаллажа байна. 266 мянган түхэригэй трикотаж хубсаһан дүрбэн жэлэй даабариһаа гадуур нэхэгдөө. Химическэ аргаар хубсаһа сэбэрлэдэг цехэй коллектив дүрбэн жэлэйнгээ түсэбые дүүргэхэ ойртоо.

Трикотаж нэхэгшэд Анна Салимова, Надежда Владимировна Рабданова, нооһо оройгшо Ефросинья Николаевна Власова, оёдолшод Мария Поликарповна Шрагер, Елизавета Назарова болон бусад түрүүшүүлэй фабрикын амжалта туйлаха хэрэгтэ оруулһан туһа нэмэринь ехэ юм. Тэдэнэр даабаряа үдэр бүхэндэ холо үлүүлэн дүүргэдэг. Мүн шэнэ түхеэрэлгэ тодхогдоо, технологинь нарижуулан һайжаруулагдаа. Хүдэлмэриин сагые зүбөөр хэрэглэхэ талаар горитой тэмсэл хэгдэнэ. Трикотаж нэхэгшэдэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүлэгдэнэ. Тэдэнэй олониинь ондоо городуудай фабрика ошожо, дүй дүршэлтэйнь танилсаа.

Фабрика ганса хүнэй захилаар трикотаж хубсаһа нэхэн оёно бэшэ. Худалдаанда гаргагдаха рейтуза нэхэхэ цех, химическэ аргаар хубсаһа арилгаха цех даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг. Хуушарһан трикотаж хубсаһа шэнэдхэхэ бэлэдхэл хэгдэжэ байна. Тусхай түхеэрэлгэ тодхогдоод, захил абтажа эхилээ.

— Захил хэжэ болохо гү? Иимэ асуудалтайгаар үглөөнһөө үдэшэ болотор хүнүүд эндэ хандадаг. Бабушкинай үйлсэдэхи фабрикын салондо хүн зон таһалдадаггүй. Тэдэнэр трикотаж хубсаһа, малгай, шарф гэхэ мэтые захижа нэхүүлнэ. Эндэ захил абтажа, фабрикада дамжуулагдана.

С. БАРДАМОВА.

ЛИТВАГАЙ ССР. Лентвагай ковёр нэхэдэг фабрикын коллектив энэ жэлдэ 900 мянга гаран дүрбэлжэн метр ковёр гаргаха юм. Тэндэ элдэб янзын угалзатай мүнөө сагай ковёрнуудые нэхэжэ гаргана. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мастер Рамуте Райлайте шэнэ ковёрнуудые шалган хаража байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ШЭНЭ ПРОДУКЦИ

Хяагтын трикотажна фабрикын коллектив олон зүйлэй хубсаһа нэхэхын тула ехэхэн оролдолго гаргана. Үнгэрһэн май һара соо энэ фабрикын нэхэгшэд эхэнэрэй шэнэ жакет нэхэжэ эхилһэн юм. Жэлэй дүүрэтэр тиимэ 700 жакет нэхэгдэжэ, наймаанай организацида эльгээгдэхэ.

Энэ хүсэл зорилгоёо дүүргэхын тула Хяагтын трикотажна фабрикын хүдэлмэришэд булта элэохитэйгээр ажаллажа байна.

С. ДОРЖИЕВА.

ҮХИБҮҮДЭЙ ХУБСАҺАН

Манай фабрикын коллектив һайндэртөө ажалай бага бэшэ бэлэг бэлдээ гэжэ хэлэхээр. Нэн түрүүн юун тухай тэмдэглэхэб гэхэдэ, шэнэ янзын хубсаһа оёдог болообди. Һургуулиин басагадай плати-формо, хүбүүдэй һургуулидаа үмдэхэ пиджак оёдог болоо.

Һургуулиин формо магазинуудта хомор байдаг. Һуралсалай шэнэ жэлэй эхилхын урда, мүн үбэл, хабаршье формо бэдэрээшэд олон юм. Манай фабрикынхид энэ жэлэй эхинһээ тиимэ хубсаһа оёжо, худалдаа наймаанай организацинуудта тушаадаг болоо. 123 мянган түхэригэй плати-формо оёгдоо.

Манай коллектив ороной бүхы хүдэлмэришэдтэй хамта ажалай ленинскэ вахтада жагсанхай. Вахтын үедэ эршэмтэй һайнаар ажаллажа байнабди гэжэ хэлэхэ эрхэ манда бии. Табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй эхинһээ түсэб, абаһан социалис уялга бодотоор дүүргэгдэжэ байнхай. Продукци худалдаха табан һарын даабари 102 процент дүүргэгдээ, түсэбһөө гадуур 36 мянган түхэригэй хубсаһан наймаалагдаа.

400 мянган дүрбэлжэн метр бүд алмагдаа. Даабариһаа гадуур 17,6 мянган түхэригэй олзо доход абтаһан байна. Продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха асуудал коллективэй гол анхаралда абтанхай. Тиимэһээ хүдэлмэришэн бүхэн материал, электроэнерги алмаха гэжэ оролдоно. Дүрбэн һарын үрэ дүнгөөр продукциин өөрынь үнэ сэн 50,9 мянган түхэригөөр хямдаруулагдаа.

Ямар аргаар иимэ һайн үрэ дүн туйлагдааб гэхэдэ, ажалаа эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэхэ, шэнэ техникэ тодхохо, ураланнарижуулгын хүдэлмэри һайнаар эмхидхэхэ талаар ехэ юумэ хэһэн байнабди.

Оёдолшод, эсхэгшэдэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Фабрикымнай үйлэдбэриин эхи табигшад гэжэ манай нэрлэдэг эсхэгшэд һайнаар ажаллана. Эсхэлгын цехэй мастернууд В. В. Михалева, Р. Ф. Кравцова, С. П. Коновалова элдэб хубсаһа таарамжатай зохидоор эсхэдэг. Т. Ф. Кабардинагай даадаг бригада даабаряа ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Мастернууд З. И. Чебунина, С. К. Шарипова гэгшэдэй даадаг залуушуулай бригаданууд мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ жагсан ябаһан зандаа. Мастер Б. Д. Первушинагай хүтэлбэрилдэг брюкэ оёдог конвейерэй бригада һайн үрэ туйлана.

Фабрикымнай тамгатай хубсаһан республикын магазинуудта наймаалагдана. Оёдолшоднай арад зоной хэрэглэмжэ хангаха хэрэгтэ туһа нэмэреэ шадал зэргээрээ оруулжа байнхай.

Е. КОНОВАЛОВА,
Галуута-Нуурай оёдолой фабрикын партийна организациин секретарь.

[...]ДА. «Вьетнамда эб найрамдал ба эрхэ сүлөө олгохо!», [...]римхэй дайнда Канадын хабаадалгые болюулха», «Америкэнүүдые Вьетнамһаа гаргажа абаашаха!» гэһэн лозунгтой [...]тодо олоной демонстраци болоожо, тэрээндэ 10 гаран мянган [...] хабаадалсаа. Зураг дээрэ: демонстрацида хабаадагшад тус [...]э гудамжаар ябажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

КОММУНИС ХҮДЭЛӨӨНЭИ ТҮҮХЭДЭХИ ЕХЭХЭН СОБЫТИ

Москвада нээгдэһэн зүблөөн тухай хариин хэблэл бэшэнэ

УЛААН-БААТАР, июниин 6. (ТАСС). Коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай Москвада нээгдэһэн зүблөөн Монголдо мүнөөдэр гараһан газетэнүүдэй болон радио-дамжуулгануудай гол шухала асуудал болонхой гэжэ МОНЦАМЭ агентство мэдээсэнэ.

Москвада коммунистнуудай зүблөөнэй нээгдэһэн тухай, мүн зүблөөнэй нээгдэхэ дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые МНРН-гэй ЦК-гай болон МНР-эй правительствын орган болохо «Үнэн» газетэ эхин нюур дээрээ тунхаглаба. Мүн тэрэниие Улаан-Баатарай радио үглөөгүүр эртэ дамжуулһан байгаа. Энэ зүблөөнэй имагта ехэ уласхоорондын удха шанартай байһаниие Улаан-Баатарай радио тусгаар тэмдэглэбэ.

ПРАГА, июниин 6. (ТАСС). Коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөнэй нээгдэһэн тухай Чехословакиин хэблэл газетэнүүд гол шухала болгон бэшэнэ. «Руде право» газетэ Л. И. Брежневэй амаршалгын үгые түтэс дүүрэн тунхаглаа.

БЕРЛИН, июниин 6. (ТАСС). «Дэлхэйн арадууд бүгэдөөрөө Москва тээшэ шэртэн харана», «Империализмда эсэргүү тэмсэлдэ ажал ябуулгаяа нэгэдүүлхэ тухай зүбшэн хэлсэхэ юм», «Дэлхэйн түүхэдэ орохо гайхамшаг ехэ ушарал мүн» гэһэн гаршагтайгаар ГДР-эй хэблэл газетэнүүд коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөнэй нээлгэдэ зорюулагдаһан материалнуудые тунхаглана.

БУХАРЕСТ, июниин 6. (ТАСС). Румыниин газетэнүүд коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөнэй нээгдэһэн тухай томо томо гаршагтайгаар мэдээсэнэ. «Скынтейя», мүн бэшэшье газетэнүүд Л. И. Брежневэй амаршалгын үгэ хэлэһэн тухай бэшэхэдээ, энэ зүблөөниие зарлаһан ушар баримта хадаа амгалан тайбан байхын ба нийтын дэбжэлтын хуби заяанай түлөө коммунистнуудай үндэр дээдэ харюусалгатай байһанаа мэдэрһэниие, мүн уласхоорондын хүдэлмэришэн ангиин үмэнэ, арадуудай үмэнэ өөһэдынгөө үүргэ уялга дүүргэхэ гэжэ эрид шиидэнги байһаниие гэршэлэн харуулна гэжэ тэрэнэй хэлэһэн үгэнүүдые тэмдэглэнэ.

НЬЮ-ЙОРК, июниин 6. (ТАСС). Москвада боложо байгаа коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөнэй хүдэлмэриин хойноһоо Америкын хэблэл газетэнүүд тон анхаралтайгаар ажаглан хаража үргэлжэлһөөр.

Информационно агентствануудай, мүн Москвада түлөөлэгдэһэн корреспондентнүүдэй эльгээһэн телеграммануд соо тус зүблөөнэй хүдэлмэриин түрүүшын үдэр тухай, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна Секретарь Л. И. Брежневэй амаршалгын үгэ хэлэһэн тухай мэдээсэнэ.

«Нью-Йорк таймс» газетэ зүблөөндэ хабаадагшадай тоонь «уридшалан бүридхэн тоолоһондо орходоо, һурагтүй үлүү олон байба»—гэжэ тэмдэглээд, тус зүблөөнэй олоной түлөөлэлгэтэй байһаниие мэдэрхэ баатай болоно.

Мүн тиихэ зуураа, зүблөөнэй амжалтатайгаар эхилһэн дээрэһээ хоро шараа бусалжа байһанаа далдалангүйгөөр, хэблэл газетэнүүд уласхоорондын коммунис хүдэлөөн тушаа элдэб янзын туурмаг үгэ болон хардалга гүрдэлгэ тараажа бэшэнэ.

ТОКИО, июниин 6. (ТАСС). Японой ниислэл хотодо гарадаг газетэнүүд Москвада нээгдэһэн коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай зүблөөн тухай олон тоото мэдээсэлнүүдые мүнөөдэр тунхаглаба. «Иомиури», «Асахи», «Токио Симбун» гэхэ мэтын томо томо газетэнүүд зүблөөнэй нээгдэхэ дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна Секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые дүүрэн гү, али гол удхыень тунхаглаха зуураа, уласхоорондын коммунис хүдэлөөниие нягтаруулан жагсааха гэһэн уряал хэгдэбэ гээд тэмдэглэнэ.

Дэлхэйн компартинуудай диилэнхи олонхиин зүблөөндэ хабаадажа байһан ушар хадаа, тэрэниие үнгэргэхэ гэһэн үүсхэлэй урагшатай һайн байһаниие гэршэлнэ гээд газетэнүүд бэшэнэ.

ОТТАВА, июниин 6, (ТАСС). Канадын радио, телевидени, тэрэшэлэн тэндэхи нютагай газетэнүүд баранадаа коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөнэй Москвада нээгдэһэн тухай мэдээсэнэ.

Тиихэдээ мүнөө сагта империализмда эсэргүүсэн тэмсэхэ, мүн коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай, империалистнуудта эсэргүү бүхы хүсэнүүдэй ажал ябуулгые нэгэдүүлхэ зорилгонууд тухай зүблөөндэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэхэ юм гэнэ.

Москвада боложо байгаа зүблөөн тухай Канадын олониитэ үргэн олоороо ехээр һонирхоно. Мүн политическэ тушаалтад болоод шэнжэлэгшэд тус зүблөөндэ анхаралаа ехээр хандуулна.

ВАРШАВА. (ТАСС). Уласхоорондын зүблөөниие бүхы түбинүүдһээ суглараһан коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай түүхэтэ уулзалга гээшэ гэжэ «Трибуна люду» газетэ түрүү бэшэг соогоо нэрлэнэ. Олонхи коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай ажал ябуулгые зоригжуулһан үүсхэл бэелүүлэгдэв. Коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн өөһэдынгөө зэргые нягтаруулжа, мүн ажал ябуулгынгаа нэгэдэлые бэхижүүлжэ, империалистнуудай юрэнхы стратегидэ харюусаха юм. Тус зүблөөн революционно хүдэлөөнэй мүнөө үеын туйлай шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ ушартай гээд газетэ тэмдэглэнэ.

Энээнтэй дашарамдуулан, Хитадай коммунис партиин хүтэлбэрилэгшэдэй хёморол гаргажа байдаг тухай «Трибуна люду» газетэ һануулна.

Москвада боложо байгаа зүблөөн хадаа бүхы дэлхэйн коммунистнуудай нэгэдэлэй түлөө тэмсэлдэ яахын аргагүй шухала удхатай байха юм гээд «Глос працы» газетэ тэмдэглэнэ.

БРАЗЗАВИЛЬ, июниин 6. (ТАСС). Конгын информациин агентство коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөнэй Москвада нээгдэһэн тухай мэдээсэхэ зуураа, тус зүблөөндэ дэлхэйн 75 коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай хабаадалсажа байһан ушар баримтые тэмдэглэнэ.

Пролетарьнарай илалтын түлөө тэмсэжэ байһан партинуудай олон хүнэй түлөөлэлгэтэ энэ зүблөөнэй ехэхэн амжалтатайгаар дүүрэхэ байһандань һэжэг һанагданагүй гээд Конгын информациин агентствын бюллетень бэшэнэ.

САНТЬЯГО, июниин 6. (ТАСС). Агууехэ Ленинэй туг доро Москвада нээгдэһэн бүхы дэлхэйн Коммунис партинуудай зүблөөн хадаа, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй зэргые нягтаруулан жагсааха хэрэгтэ айхабтар ехэ удха шанартай байха юм гээд Чилиин коммунистнуудай орган болохо «Сигло» гэжэ газетэ түрүү бэшэг соогоо заана.

Агууехэ хүнэй ажабайдалһаа

ПАРИКМАХЕРСКАДА

Москвада, Кремль соо парикмахерска бии юм. Үшөө тиихэдэ, 1921 ондо, яһала һайн парикмахерска байһан.

Би нэгэл дахин тэндэ орожо үзөөб. Командировкымни үедэ тушаалдаа һэн. Петропавловска крепостьһээ абтаһан буу, һэлмэ Кремлиин складта зөөжэ байгаабди.

Би анха түрүүшынхеэ Москвагай Кремль орожо үзэбэб. Һахалаа абхуулхаяа ороһон зургаан хүн оошорто байба.

Гэнтэ парикмахерска худар һахалаа хюһуулхаяа Ленинэй орожо ерэхэдэ булта бодожо:

— Амар сайн, Владимир Ильич!— гэжэ амаршалбабди.

— Сайн байна, нүхэд,— гэжэ тэрэ манные баһа мэндэшэлбэ.

Хармаанһаа журнал гаргаад уншажа эхилбэ. Бидэнэр тэрээнһээ нюдэеэ һалгаангүй хаража һуугаа һэмди.

Удааншье болонгүй һуури гараба. Ильичые ээлжээ хүлеэнгүй орохыень гуйбабди.

— Баярые хүргэнэб,— гэбэ Ленин. — Бидэнэр ээлжээ сахиха ёһотойбди. Хуули өөһэдөө бии болгожо байна ха юмбибди.

Тингээд һуубагүй. Бидэнэр хоёрдохёо гуйлта хэбэбди.

— Та сүлөөгүй хүн гээшэт. Бидэнэй хүлеэхэдэ болохо. Дууһан харюу хүлеэбэбди.

Баяраа мэдүүлээд, ошожо креслэ дээрэ һуугаа һэн. Бидэнние гомодхоохо дурагүй байгаа бшуу.

Һахалаа абхуулаад гаража ошоходоо:

— Баяртай, нүхэд,—гээ һэн.

Ленинтэй уулзаһан уулзалгамни нимэл даа.

Тон богонихон саг соо болоһон ушар. Парикмахерай Ильичэй һахал түргөөр хюһахадань хүсэд хаража абангүй үлэшөө һэм.

Г. И. ИВАНОВ,
«Красный выборжец» заводой хүдэлмэришэн.

НЭГЭТЭ НАРКОМПРОС СОО

Наркомпрос соо, Крымскэ хүүргын тэндэ лицейн хуушан байшан соо, Ленин Надежда Константиновнае хүлеэжэ байгаа һэн. Вестибюлиин уйтаншаг таһалга соогуур, столдо һууһан швейцарай тэндэхи парадна үүдэн гэшхүүр хоёрой хоорондо, дулаан дэгэлтэй, малгайгүй алхална.

Юрэ бусын томо, нэгэ харабал марташагүй Ленинэй толгой дээрэһээ тон эли тодоор харагдана. Сайбар шара үнгэтэй буржагаршаг үһэнниинь заха дээрэнь унанги. Урагшаа түнтыһэн магнайнь, зулайнь, шэлэ хүзүүниинь ямар нэгэн өөрын онсо шэнжэтэй һэн. Түүхын болон мүнөө үеын элитэ хүнүүдэй шэнжэтэй яабашье адлидхашагүй. Гансал Ленининдэ хабаатай. Арадаа малгайгаа бяряад, урагша хойшоо дүтэ дүтэ алхалан, ябадалаа нэгэшье һуладхан, шангадхангүй, угаа анхаралтай, бодолгото болон, хирэ хирэ өөдөө харасагаан гэшхэлнэ. Үһа бусалгажа байһан швейцарай ойгуур Ленинэй алхалан ябаһаниинь, хажуугаарнь гайхан гэлыһэн хүнэй шэнжэ һонирхолоор халин хаража, алба хаагшадай үнгэрэн ошоһониинь — Ленин тухай дура буляама түрүүшын мэдэрэлнүүдые түрүүлээ һэн. Тиихэдэл эгээлэй юрын, эрэлхэг габьяагаар һолонготоһон, хэнтэйшье хөөрэлдэжэ шадаха хүн гэжэ ойлгоо һэм.

Конст. ФЕДИН,
уран зохёолшо.

Ц-Х. ХУБИТУЕВА

МИНИИ ХУДАН

Арюухан Хэжэнгэ дүүхэйдээ
Аятай зохидоор үдэшүүлжэ,
Сэбэр уһаяа мэлмэрүүлэн,
Сэлгеэ таладаа угтуулжа,
Сэнгүү Худамни, миралзанаш.

Булан тохойеш зубшаһан
Бургааһа модод набшалжа,
Баян хонгор эрьеэршни
Сэсэг набша һалбаржа,
Шэмэглэн байна шамайем.

Эрьежэ шамайгаа ерээлби,
Эрьедэш һүгэдэн зогсоноб.

...Аршаандаи арюухан уһыеш,
Эжыдлн сарюухан дүрыеш
Энхэрэн дурсан ябаалби.

Аажам урасхалыеш һайхашаан,
Удаан удаан шэртэхэдэм,
Бэлшэн ошоһон наһамни
«Элшэн» боложо тэхэреэд.
Энгэр дээрэш эмниинэл.

Холын харгыда эсэнхэй,
Ходо шамдаа бусахадам.
Мүнгэн дэбисхэр дэлгэнхэй
Мээхэй илдамаар угтажа,
Долгин соогоо үлгыдэнэш.

Амаралтын үдэрэй хуудаһан

Бишыхан хоёр рассказ *Ц-Д. ХАМАЕВ*

ҺАРА ДАЛЛАНА

— Эжы, өө эжы!

— Яагаабши даа, хүбүүмни?

— Би һарада ниидэхэм. Онгосо соо һуугаад, түн гээд, буугай һомон шэнги ябашахаб.

— Тиихэдэн эжышни яаха гээшэб?

— Бии ошоод, хэды хоноод бусана забзаб даа.

— Аа, тингэбэл хүлеэгээд байхал гүби даа.

— Эжы, газаа гарая даа, би харуулһуу,—гэбэ Сандаг.

Хоюулан хубсалаад, малагар сагаан һара харахаяа гараба. Газаа жэгтэй һаруул. Сандаг һара тээшэ үндыжэ байжа заагаад:

— Эжы, тэрү-ү тэрэ һара дээрэхи хүнэгтэй хүниие харана гүш?

— Харана даа.

— Ходо юундэ уһал асаржа ябадаг юм.

— Уһанинь холо аад лэ ехэ удаан ябадаг байжа болоо.

— Манай булагһаа холо гээшэ гү?

— Һүү даа, жэшээгүй холо ааб даа.

— Би ошоходоо тэрээнтэй хөөрэлдэхэб.

— Тиигээрэй даа, хүбүүм. Хэзээ ошохобши даа?

— Һургуулида ороод, тоо бэрхээр бододог болоходоо.

— Зүб даа. Һайнаар һурадаг, тоо бэрхээр бододог болобол, хүбүүмни, одо мүшэдтэ, һарада ниидэдэг болохош,—гэжэ Сандагаа эжынь дэмжэбэ.

Эмнигые яажа һургахаб?

Сэдэбэй унаһан морин ехэл хашан хэбэртэй. Тэрэ зай забһаргүй зандарна, ташуурдана.

— Шү-ү даа, шүү. Яагаа хашан юм. Байза даа, шамай һургахал байхаб,—хэды еды ташуурдахадань, мориниинь эрхэһээр эрхээд, урагшаа ябахын орондо гэдэргээ ябажа эхилнэ. Тиигэжэ байтараа гэнтэ даб гээд, урагшаа харайжархиба. Тээ холохоно ошоод, Сэдэб моринойнгоо амые һөөргэнь залаба. Эмниг мори һургажа байһан Сэдэбээ анхаралтайгаар адаглаһан үбгэн абань:

— Хүбүүн, ерэл даа наашаа,—гэжэ хандаба.

Сэдэб амнигээ хашаанда дүтэлүүлжэ уяад, үбгэн абадаа гүйдэлөөр ерэбэ.

— Мориёо юундэ зандарна, сохиноош,—гэжэ үбгэн абань асууба.

— Эмниг ха юм,—гэбэ Сэдэб.

— Эмнит мори зандардаг, сохидог гэжэ шамда хэн хэлээ юм?

— Баалюу ахын нёдондо зун эмнитые һургахыень хараа һэлби.

— Сохёо, зандараа һэн гү?

— Намһаа һурагтүй дороор. Би үшөө хайрлааб.

— Һургаһан мориень таниха гүш?

— Таниха даа. Үнөөхи эрхэдэг зээрдэ яагаа юм.

— Да-а, зай, зай,—гээд үбгэн абань толгойгоо дохижо, шамарлаһан, шаналһан хэбэртэйгээр хэлээ тоншюрбо.

— Сэдэб, мори гээшэ урдаһаа хойшо хүнэй аян замай нүхэр гэжэ тоотой юм. Мори сохижо бэшэ, аяынь оложо һургадаг ёһо заншал байһан юм. Сохижо муугаар һургахада, һайн моришье эрхэдэг болошодог. Ойлгосотой гү?

— Ойлгосотой.

— Зай тиигэбэл, ошоод эмнигээ һургаад үзэл даа.

Сэдэб эмниг мориёо яаралгүйхэн унажа, хазаарайнь амые сүлөө газар руу залаба. Амынь шангаар барьяад:

— Зай, яба даа, яба, сохихогүйб,—гэнэ. Булгихаһаань айна ха.

Эмнигынь түрүүшээр һурагүйшэгөөр хатаржа эхилһэн аад, хотынгоо үргэн үйлсөөр шадалаараа оодор табишаба.

Сэдэбэйнгээ һөөргөө бусахада, хүгшэн абань баяртай байба.

МАРТАГДАШАГҮЙ „ЭСТАФЕТЭ“

Захагүй үргэн тала дайдын үргы сэсэгүүдэй сэнхир хүхэ дэльбэнүүдээр бүрхөөгдэжэ, булжамуур шубуунай уянгата һайхан ирагуу дуугаа таталуулан байхэ үеэр Мухар-Шэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд хабарайнгаа тарилга амжалтатайгаар дүүргэжэ, тарялашадай һайндэрэй найр зугаа эмхидхээ. Энээндэнь Никольскын дунда һургуулиин 8—10 классуудые дүүргэгшэд, ажахын үнинэй гэшүүд, ажалай түрүүшүүл суглараһан байна.

Колхозой правлениһээ хүдөөгэй клубай фойе хүрэтэрхи үйлсынь хоёр заха үнгэтэ тугуудаар шэмэглэгдэнхэй. Энд суглараагшад юуншьеб даа хүлеэһэн янзатай, өөһэд хоорондоо хүхюутэйгөөр энеэлдэн хөөрэлдэнэд, нишэ тиишээ һүүдэлдэнэд.

Уданиьегүй иратуу гоё хүгжэмэй аялга доро һурагшад һубарилдаһаар гаража ерэлэй. Тэдэнэрэй баруун зэргэдэнь 35 хара хүрин тугханууд намилзана. Эдэмнай түрэл колхозойнгоо гэшүүн болоожо орохоор ябаһан шииираг залуу хүбүүдэй зэргэ гээшэ. Харин нүгөөдэ таладань сэнхир хүхэ 50 тугханууд—басагад байба **(1-дэхи зураг).**

Үни хүлеэгдэһэн тарялашадай һайндэрые нээлгэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой үнинэй гэшүүдэй нэгэн, Социалис Ажалай Герой Т. Д. Брылевто үгэ үгтөө. Тэрэ зал руу орохо үүдэндэ татагдаһан лентэ хайшалба.

...Колхозой үнинэй гэшүүд, граждан болон Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуехэ дайнда хабаадалсаһан колхознигууд артелиингээ тутые оруулна. Удаань түрэл ажахынгаа гэшүүн боложо ябаһан хүбүүд, басагадые һурагшад, пионернууд, Социалис Ажалай Герой Т. Д. Брылев, граждан дайнда хабаадалсаһан үнинэй колхозник Е. Г. Ерофеев, ВЛКСМ-эй райкомой секретарь Вла[...] лоусов гэгшэд амаршалаа.

Тэдэнэй һүүлээр Нико[...] дунда һургуулиин директ[...] Федоров һургууляа ту[...] колхозой гэшүүн болохоео[...] эдэ хүбүүд, басагадые [...] бүри һайнаар ажаллажа, [...] гэрэлтэ һайхан ерээдүйн [...] низм байгуулагшад боло[...] мүн арад зонойнгоо дунд[...] дэтэй, хододоо магтуулжа [...] ень юрөөгөө.

Харюудань залуу таря[...]

— Эхэ оронойнгоо тар[...] зэргэдэ ороходоо, бидэнэр [...] сэхээр, эзэн ёһоор газараа [...] рилхэ байнабди;

Зол жаргалай, бараг[...] баялигай булаг болохо [...] хододоо хүндэлжэ, өөһ[...] дүй дүршэлые нүхэдтэйгөө [...] дан, Коммунис партидаа [...] хэ байхабди;

Тангариглана бди, совет[...] шанай хүндэтэ нэрэ зэрг[...] үргэн, эхэ, эсэгынгээ зая[...] маар урагшаа, шэнэ илал[...] дабшахабди...

Ээм дээгүүрээ ягаан ле[...] дые нэмэриһэн хүндэтэ [...] колхозник полотенцитэй [...] үргэн гаража ерэбэ. Подн[...] рэнь түрэл Никольск ни[...] шорой **(2-дохи зураг).**

— Энэтнай юун шорой [...] —гээд, колхоздо орогшод[...] нэй асуухада:

— Граждан болон Эсэ[...] ноо хамгаалгын Агуехэ [...] ами наһаяа хайрлангүй [...] һан эхэ, эсэгынтнай аж[...] ажаллаһан түрэл газарай[...] шорой гээшэ. Тиимэһээ[...] аха нүхэдэйнгөө гаталһан [...] урагшаа, шэнэ амжалта, [...] шалга тээшэ алхалха т[...] ээлжээн хүрэжэ ерэбэ..,[...] хэнэйшьеб омог дорюун[...] рюусахань эли дуулдаа ба[...]

В. ГАУЧ[...]

СТУДЕНТНЭРЭЙ МҮРЫСӨӨН

Һаяхан Омск хотодо СССР-эй хүдөө ажахын дээдэ һургуулинуудай дунда хүнгэн атлетикээр зональна мүрысөөнүүд боложо дүүрэбэ. Тэрээндэ Буряадай хүдөө ажахын институдай спортсменүүд хабаадалсаһан байна. Сибириин болон Алас-Дурна зүгэй зонодо Уссурийск, Омск, Барнаул, Новосибирск болон Благовещенск хотонуудай түлөөлэгшэд хабаадалсаһан байна. Энэ мүрысөөндэ хамта дээрээ 13 командада оролсоһон 140 спортсмен хабаадалсаа. Тэдэнэй 30-иинь спортын нэгэдэхи разрядтай, 3-иинь СССР-эй спортын мастерта кандидат нэрэ зэргэтэй байба.

Һалхитай, хүйтэн үдэр байгаашье һаань, Омск хотын «Динамо» стадиондо харагшад олоороо сугларaа. Мүрысөөндэ хабаадалсагшадшье урда тээнь туйлаһан өөһэдынгөө рекорднуудые нилээд һайжаруулжа шадаһан байна.

Мүрысөөнэй түрүүшын үдэрһөө захалжа Тюмениин, Челябинскын хүдөө ажахын дээдэ һургуулинуудай түлөөлэгшэд түрүүшын һууринуудые ээлжэ захалаа һэн. Казахстанай хүдөө ажахын дээдэ һургуулиин спортсменүүд гурбадахи һуурида ябаа. Тиихэдэ урда тээнь манай зонодо хододоо илалта туйладаг приморинхид—дүрбэдэхидэ, Буряадай спортсменүүд—табадахи һуурида ябажа байгаа.

Түрүүшын үдэрэй тэмсэл 100 метрэй эхэнэрнүүдэй урилдаагаар эхилжэ, Буряадай хүдөө ажахын институдай түлөөлэгшэ Тамара Кузина түгэсхэлэй урилдаанда оруулагдаад, 13,0 секунда сагтайгаар гурбадахи һуурида гараа һэн. Энэ нүхэрнай спортын хоёрдохи разрядай нормо дүүргээд, институдайнгаа рекорд дабтаһан байба.

Удаань 800 метрэй урилдаанда манай басагад Зоя Степанова, Люба Позднякова гэгшэд 2 минута 25,7 секунда, мүн 2 минута 26,2 секунда сагуудые харуулжа, тус тустаа хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлээ һэн. Нэгэдэхи һуурида Бурмистрова (Челябинск) гараа. Тэрэшэлэн эрэшүүлэй дунда 800 метртэ урилдаһан манай институдай механизациин факультедэй студентнэр Виктор Бубнов, Леонид Лебедь гэгшэд командадаа шухала очконуудые олгожо шадаа. Жэшээлхэдэ, В. Бубнов дурсагдагша зайда 2 минута 01,8 секунда саг харуулжа, институдайнгаа шэнэ рекорд тогтоогоо. 800 метртэ урилдаһан 23 гүйгөөшэдэй дунда В. Бубнов 5-дахи, Л. Лебедь 8-дахи һууринуудта гараһан байна.

Мүрысөөнэй хоёрдохи үдэр нэгэ доро спортын арбан зүйлөөр тэмсэл эхилээ бэлэй. Эндэ манай институдай физкультурын кафедрын багша А. П. Горшков хабаадалсажа, табан зүйлөөр мүрысөөд байхадаа, 4-дэхи һуурида ябаа һэн. Энэ нүхэрнай 185 сантиметр үндэрые дабажа, харайлтаар хоёрдохи һуурида гараа.

1500 метрэй зайда 4 минута 58,9 секунда саг харуулһан, хүдөө ажахын дээдэ һургуулинуудай студентнэрэй дунда 1968 оной чемпион болоһон Люба Позднякова эрхимлээ. Энэ нүхэрнай урда тээнь дурсагдагша зайда Буряадай АССР-ой рекорд тогтооһон габьяатай.

Гадна манай институдай эрэшүүл дурсагдагша зайда мүн лэ муу бэшэ дүн харуулаа. Тусхайлбал Л. Кобелев 4 минута 12,8 секунда, тиихэдэ Л. Лебедь нүхэрһөөнь зургаан секундаар хожомдоһон байна.

Мүрысөөнэй һүүлшын, гурбадахи үдэр манай Зоя Степанова, Алла Киреева гэгшэд 400 метрэй урилдаанда тус тустаа хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлээ. 5000 метртэ үнгэргэгдэһэн эрэшүүлэй урилдаанда манай институдай ветеринарна факультедэй дүрбэдэхи курсын студент Владимир Кузнецов 15 минута 34,7 секунда саг харуулжа, гурбадахи һуурида гараа. Түрүүшын хоёр һууринуудые Тюмень хотын түлөөлэгшэд эзэлһэн байна.

Мүрысөөнүүдэй дүнгөөр Буряадай хүдөө ажахын институдай спортсменүүд Сибирь болон Алас-Дурнын зонодохи командануудай сооһоо хоёрдохи, харин эндэ мүрысэһэн бүхы гурбан зонын түлөөлэгшэдэй дунда табадахи һуурида гараба.

Л. ВЕРЕТЕНОВ,
хүдөө ажахын институдай физкультурын кафедрын багша.

ҺОНИРХУУЛБА

Һаяын нэгэ үдэшэ Загарайн соёлой байшанда хүн зон олоороо сугларба. Сугларагшадай урда манай республикада гастролёор ерэһэн Шэтын драматическа театрай артистнууд Аркадий Васильевай зохёоһон «Унжагайрһан командировко» гэжэ зүжэг харуулба.

Тус зүжэгэй гол удха Эсэгэ орондоо урбаһан генерал Власовые яажа бариһан тухай уран гоёор зураглан харуулна. Энэ зүжэг театрай ахалагша режиссер Ю. Калантаров найруулан табяа. Сценыень уран зураашa М. Либерман шэмэтлэн гоёоһон байгаа.

Сугларагшад хүршэнэрэйнгөө табиһан энэ зүжэгые ехэтэ һонирхон хараа.

Г. ГЫПЫЛОВ.

ШОГ ЁГТО ЗУГААНУ[...]

Нэгэ нюдэеэ аниржархиһан хүн үйлсэдэ наадажа ябаһан бишыхан хүбүүнһээ хоолойтоо шахан асууба.

— Хүбүүн хэдытэйбши?

Долонгир тэрэ хүбүүхэн найган татаад зогсогшо һогтуу хүнэй дороһоонь өөдэ сэхэ хараад:

— Танһаа ахал байхаб,—гэбэ.

— Юу хэлэнэш даа. Хайшан гээд?

— Минии дүү Батуудайтай сасуун. Тэрэ хүлдэ һаял орожо байна. Алхам бүхэндөө найгадаг, унахаяа һанадаг. Айһандаа заримдаа нюдэеэшье аниржархидаг. Үрөөһэн нюдэеэ аниһан һогтуу доромжолууһандаа уураа хүрэжэ газар дэбһээд:

— Холтоһон даһаа,—гэжэ хүбүүе үлдэбэ.

* * *

— Шамайе архиһа[...] гэжэ дуулааб. Зүб гү?[...] лаһанаа табижархида[...] хэртэйгөө хотын гуда[...] заад асууба.

— Гартуулаа да[...] хиниша ябаһан нүхэ[...] һан, баярлаһыншье о[...] гагүтөөр хэлэбэ.

— Хэр гоёб? Амар[...] даа.

— Юу хэлээ гээш[...] хүнгэн, ухаамни һон[...] Эгээн ехэ гайхалтай [...] түрэл хотомнай хоёр [...] ша соо танихаар бэш[...] ургашоо юм байнал.

— Хоёр жэл соо [...] хэжэ ябаа хүмши?

— Ходол мангар[...] даа юу обёорхобши.

Б. Н[...]

Зоргоороо болоһон зоодой

ФЕЛЬЕТОН

Элдэбын түрэлхид байдаг шуу. Налгай уужам досоохитой, хэрзэгы хатуу зантай, бүдэхир аалин сэдьхэлтэй түрэлхид дайралдадаг. Зүгөөр түрэлхид бултадаа үри хүүгэдээ хэнһээшье дутуугүйгөөр хүмүүжүүлжэ, арад зондоо, Эхэ орондоо аша туһатай эрхэтэн болгохые оролдодог һайхан заншалтай ха юм.

Гайхаадшье яалайбди. Ажаглаад ябахада, түрэлхидэй дунда элдэбын түхэлэй, мүн «түрэлхид» гэһэн нангин уялгаяа онсо өөрынхеэр ойлгодог хүнүүд баһа байдаг. Жэшээнь, Улаан-Үдын мяханай комбинадта хүдэлдэг Мария Петровна Петровае абаад үзэе. Энэ эхэнэр мүнөө Октябрьска районой милициин гү, али прокуратурын үүдэ үдэр бүри тоншожо һаланагүй.

Юундэ, юунэй түлөө?

Эрхээр хүмүүжүүлһэн арбан зургаа наһатай Николай гэжэ хүбүүнэйнгээ түлөө уйлан хайлаха, уйдан гашуудаха ушартай ябана. Хэрбээ арбаад жэлэй саана «үхибүүн, эжы, хүмүүжүүлэгшэ» гэһэн нангин үгэнүүдэй удхые тон зүбөөр ойлгожо, тон наринаар хандадаг байгаа һаа, хүбүүнэйнгээ бүхы гэм тодхорые һургуулидань тохохогүй, ганса өөрыгөө зэмэлхэ һэн ха. Теэд...

— Хүбүүгээ дэн лэ эрхээр хүмүүжүүлнэш. Эриһэн юумыень үгэнгүй, ёһотой эжы мэтэ байха аргагүй юм гү!—гэжэ хүршэ айлайхидайнгаа хэлэхэдэ Мария Петровна гансата хубилаад:

— Намда дээрэлхэнгүй байгты, үбгэгүй ори гансахан эхэнэр гэжэ намайе баһаа гүт!—гэжэ ганирха.

— Баһаха гэжэ юун байхаб даа. Харин хүбүүнэйшни гажа буруугаар аашалһые хэды дахин хараһан, хориһоншье байнабди. Оройдоо хүнэй үгэ дуулаха юм бэшэ. Мүнөө иигэжэ ябаһан хүбүүн саашадаа юун болохоб. гайха тагна ехэ,—гэжэ нүхэр ёһоной ажаглалта хээшэдшье бии бэлэй.

Ахамад нүхэдэй зүбшэл заабариһаа өөртэнь туһатай тобшолол хээгүй, харин Мария Петровна дурагүйдэһэн янзатайгаар тэдэнэй урдаһаа сухалтайгаар хүлзэн хараад:

— Өөһэдынгөө үхибүүдые һайнаар хүмүүжүүлхээ мэдэгты. Минии хүбүүн танайхидһаа юугээрээшье дутуугүй эрэ болохо, боосолдохоб,—гэжэ ганирха.

Эжынгээ өөдэгүйхэнөөр дуугарһые шагнажа байһан хүбүүн нарай үхибүүн мэтэ гунираад, ой ухаандань торосолдоһон юумэ эрижэ һалабагүй.

— Муха-а, юун хэрэгтэйб? Эжыдээ хэлэлши даа,—гэжэ Мария Петровна Улаан-Үдын 12-дохи һургуулиин 8-дахи класста һурадаг Николай гэжэ хүбүүгээ эрхэлүүлбэ.

— Намда буу хэрэгтэй. Үетэн нүхэдэйм олонхид буутай, бултадаа шахуу амаралтын үдэр агнахаяа ошоно. Би юугээрээ тэдэнһээ дутаа хүнбиб,—гэжэ хүбүүнэй гунирхада, эльгэ нимгэн эхын сэдьхэл уяржа, һүүлшынхи хорин табан түхэригөө буу абахыень үгөө бэлэй.

Ямаршье юумэ хэхэдээ эжыдээ өөгшөөлгэдэг, үмөөрүүлдэг Николай улам саашаа дашууржа, үни хада нюусаар нүхэсэһэн «хүйхэрнүүдтэйгээ» уулзажа, эжынгээ үгэһэн мүнгые хайра гамгүйгөөр үреэд, уһай тулам болотороо архидаба. Улаан-Үдын мелькомбинадта токарёор хүдэлдэг арбан долоотой Виктор Сулейманов гэжэ уһан нүхэрынь тэрэниие арайл гэжэ гэртэнь шэрэжэ асараа һэн. Мэдээгээ алдатараа архидаһан хүбүүгээ харахадаа эхэнь сошордоогүй, харин хайрлаһан янзатайгаар эльбэн далбан байжа унтаридань оруулаа. Теэд эхын эрхэ зоодой хүбүүнэй уршагта ябадал иигэд гээд лэ дүүрээгүй, харин һүниин харанхыгаар һамбаашалан хулигантаха, муу муухай аяг ааша гаргаха дуратай нүхэдынь бүриншье олошорбо.

Николай Петровой үрөөһэн «бөөрэнь» арбан долоо наһатай Юрий Груздов болоно. Энэ хүбүүн мүн баһа Улаан-Үдын 12-дохи һургуулиин арбадахи класста һуралсана.

Үнгэрһэн жэлэй ноябриин долооной һайндэрэй үдэшэдэ байлсахаяа һургуулидаа ерэхэдээ, Юрий Груздов сэмгээ тайруулһан буу асарһан байгаа. Тэрэниие сугтаа һурадаг үетэн нүхэдынь, багшанарынь тэрэ дары нюдэлөөд, аһан хүсөөр шахуу буляажа, милицидэ тушаагаа һэн. Хэрбээ буунь тэрэ дары буляагаагүй һаань, Юрий юу хэхэ байгаа гээшэб? «Алдуугаа одоошье мэдэрээб, дахин хэзээдэшье тингэхэгүйб» гэжэ хүбүүнэй шуухиртараа бархирхада, милици хэмжээ абангүй, һургуулиин коллективтэ найдажа орхиһон юм.

Уданшьегүй һургуулидань педсовет, түрэлхидэй суглаан зарлагдажа, Николай Петров Юрий Груздов хоёрой аяг аашые алишье талаһаань хатуугаар шүүмжэлһэн. Түрэлхидэйнь хараһаар байтар шахаа тангарнгыень абаһан байна.

Мууень гэхэдэ, эхын эрхэ энэ хүбүүн һургуулиингаа богоһо алхалжа гарахатайгаа хамта багшанартаа, үетэн нүхэдтөө, түрэлхидтөө үгэһэн һүүлшынгээ шахаа тангариг гол таһа мартаад, үнөөхил муухай харгыгаараа хадуурж ябашоо бэлэй.

Апрелиин 19-нэй үдэшэ Николай Петров бүлэг нүхэдтэйгөө гэртээ ерээд, сээниг соогоо нэгэ юумэ һахы һалаг бэдэрбэ.

— Муха-а, һуга дорошни юун бэ?—гэбэ эжынь.

— Юуншье бэшэ, минии лэ модон,—гэбэ хүбүүн.

— Юун модон гэжэ, үнөөхи сэмгээ тайруулһан буу бэшэ гү, —гэжэ Мария Петровна һанаа амарханаар энеэгээ һэн.

Тэрэ үдэшэ «ээлжээтэ агнуурида» гараһан Николай Петров Юрий Груздов хоёр Киевскэ (мелькомбинат) гудамжаар найгаргажа ябаһаар, бүлэг үхибүүдтэй уулзаад, мүнгэ эрижэ захалба. Миинтэ зөөридэ уланхатаһан хулиганууднаа танигдаагүй хүбүүд тэрьедэн гүйбэ. Тиихэтэйнь хамта Николай Петров Виктор Селецкий гэжэ хүбүүнэй толгой уруу буудажа унагааба. Сэрэгэй албанда ошохоёо түхеэржэ байһан Виктор Селецкий шархатаад, республиканска больницада ороо. «Олзодоо» улайрхаһан хоёр улам саашаа уланхатажа, Юрий Груздов гэгшэнь Улаан-Үдын 52-дохи һургуулиин Трофимов Иван һурагшын нюрга уруунь буудажа, уушхыень гэмтээһэн байна.

Нюу-нюутар нюрганай забһараар гэһэндэл, ажалшадай аюулгүйе хёрхоор сахижа байһан милициин хүдэлмэрилэгшэд уланхатаһан хулигануудые тэрэ доронь барижа шадаа.

Үри хүүгэдээ тон зүбөөр хүмүүжүүлжэ, ажабайдалай уужам һаруул харгыда оруулхын тула түрэлхидынь хэды шэнээн зобоно гээшэб. Түрэлхидэйнгөө али зэргээр оролдоһые хюмһанай харыншье зэргэ ойлгонгүй, һургуулиингаа болон аба, эжынэрэйнгээ нэрэ хүндые бузарлаһан, зэрлиг муухай аяг ааша гаргаһан хүбүүд уданшьегүй арадай сүүдэй урда зогсохо болоно.

Теэд эндэ хэн зэмэтэйб?

Һургуулиин багшанар, комсомолой организаци бүхы арга хэмжээнүүдые хэрэглээ. Түрэлхидтэйнь хани халуунаар хөөрэлдөөдшье туршаа. Теэд эрхэ зоодой хүбүүдэй эжынэр юундэшьеб даа энэ мэтыень зүрхэндөө дүтөөр хадуужа абаагүй, харин хүбүүдээ али болохоор үмөөрхые оролдоо. Тиимэһээ тэдэнэр мүнөө һургуулиин багшанарые «нюдэ балай» зэмэлнэ, милициин болон прокуратурын үүдэ үдэр бүри тоншоно. «Гэмынь урдаа, гэмшэлынь хойноо» гэдэг одоол энэ гээшэ.

М. ОСОДОЕВ,
манай тусхай корр.

ША[...]

СПАССКИЙ ТҮРҮҮЛЬЭЭ

10,5 : 8,5 гэһэн тоотойгоор Спасский түрүүлжэ ябан[...] табан парти наадахань үлөө. Тиимэһээ энэ булюу ба[...] Петросянда аюултай.

Гэбэшье... Урдань үнгэргэгдэһэн матчдань иимэрхү[...] рал тохёолдоһон юм. Түрүү һууриин түлөө тэмсэгшын[...] байдалтай байбашье, дэлхэйн чемпион тоогоо тэгшэлж[...] һан байгаа.

Дахинаа тиигэжэ шадаха ха гү?

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

МҮНӨӨДЭР ХҮНГЭН ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ ҮДЭР. 14.30 минутаһаа 16.30 минута хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 14.35 минутаһаа орон доторхи һонин. 14.50 минутаһаа һурагшадта зорюулагдаһан дамжуулга. 15.50 минутаһаа шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөн дамжуулагдаха. 16.05 минутаһаа «Социализмын дэлхэй» гэһэн дамжуулга.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА: 18 часһаа «Гадкий утёнок» гэһэн мультфильм. 18.20 минутаһаа «Хочу все знать» киножурнал. 18.30 минутаһаа «Затемненные окна» гэһэн Таллинска телестудиин уран һайханай фильм (1 — 3-дахи [...] 20.35 минутаһаа «Ф[...] һэн сатирын ки[...] 20.45 минутаһаа ли[...] дамжуулга. 22 часһаа [...] хүрэтэр Москваһаа д[...] 22.05 минутаһаа орон[...] һонин. 22.15 минутаһа[...] ре—молодость» гэһэн [...] га. 23.15 минутаһаа [...] программа. 24 часһа[...] Европын түрүү һуури[...] түлөө эхилһэн түгэс[...] рысөөн Румыниһаа д[...] даха.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБ[...]

Гор. Улан-Удэ, [...] Управления по печати [...] Министров БурАССР.
Н-02571.

Зак. №[...]